

Jaarstukken 2017

Versie 3 april 2018

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG 2017	2
1. Bestuurlijke samenvatting	3
2. Leeswijzer	8
3. Programmaverantwoording	9
3.1 Programma 1: Bestuurlijke aangelegenheden	9
3.2 Programma 2: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	13
3.3 Programma 3: Ontwikkeling	24
3.4 Algemene dekkingsmiddelen	30
4. Paragrafen	32
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	32
4.2 Onderhoud kapitaalgoederen	35
4.3 Financiering	37
4.4 Grondbeleid	38
4.5 Bedrijfsvoering	40
JAARREKENING 2017	41
5.1 Balans per 31 december 2017	42
5.2 Overzicht van baten en lasten 2017	43
5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	45
5.4 Toelichting op de balans	47
5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2017	58
5.6 Overige gegevens	68

JAARVERSLAG 2017

CONCEPT

1. Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting zijn de gerealiseerde speerpunten per programma benoemd. Deze punten zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3: Programmaverantwoording.

De jaarrekening 2017 sluit met een positief resultaat van €214.698. Op hoofdlijnen wordt dit veroorzaakt doordat het gereserveerde budget ten behoeve van uitvoering van bosonderhoud inclusief essentaksterfte doorschuift naar 2018. Verder is er een onderschrijving van het budget Bestuurlijke aangelegenheden en meevallers op het budget van economisch beheer, met name belastingen.

Bestuurlijke aangelegenheden

Bestuurlijke context

Besluitvorming in 2017 vond in zes vergaderingen van het dagelijks bestuur en drie vergaderingen van het algemeen bestuur onder andere plaats over Hooge Nesse/Veerplaat - toekenning eenmalige projectsubsidie ontwikkeling, de erfpachtuitgifte multifunctioneel Centrum Hooge Nesse, Project Kwaliteitsimpuls Johannapolder – initiële maatregelen en beheer struinnatuur westelijk deel, het Plan van aanpak ‘Planmatig beheer Bos en aanpak essentaksterfte’, de jaarstukken 2016, de programmabegroting 2018, de najaarsrapportage 2017, de tweede en derde begrotingswijziging 2017, de eerste begrotingswijziging 2018, Normenkader rechtmatigheid, Uitgangspunten programmabegroting 2019, de uittreedvoorwaarden gemeente Rotterdam, de verwerking afname bijdrage Rotterdam, de algehele herziening gemeenschappelijke Regeling Natuur- en recreatieschap IJsselmonde i.v.m. uittreding Provincie Zuid-Holland en gemeente Rotterdam, de grondprijlsbrief 2018, de inhuur van een procesbegeleider, de strategische keuze toekomst NRIJ – Position paper en intentieovereenkomst.

Voorts is kennis genomen van de diverse voortgangsrapportages over de Kwaliteitsimpuls Johannapolder en de Kwaliteitsimpuls Hooge Nesse. Met bestuur en belanghebbenden is voor de zomer een presentatie en excursie op locatie Johannapolder gehouden ter informatie en viering van de bereikte actuele stand van zaken. In december 2017 heeft een feestelijke publieksopening plaatsgevonden met allerlei activiteiten.

Laatste jaar Koepelschap Buitenstedelijk Groen

Het Koepelschap Buitenstedelijk Groen (KBG) is per 1 januari 2018 definitief opgeheven. Daarmee was 2017 het laatste jaar waarin onderlinge financiële verevening tussen de deelnemers aan het KBG plaatsvond. In 2016 zijn afspraken gemaakt hoe deze opheffing voor alle deelnemers budgettair neutraal ging verlopen. Dit is bereikt doordat de provinciale bijdrage aan het op te heffen Koepelschap na opheffing anders wordt verdeeld. De Provincie Zuid-Holland heeft in het licht van haar eigen uittreding uit het Natuur- en recreatieschap IJsselmonde (NRIJ) per 2018 een financieringsovereenkomst met het recreatieschap afgesloten waarin deze nieuwe bedragen zijn verwerkt.

Toekomst schap

In de eerste helft van het jaar is intensief in diverse samenstellingen op bestuurlijk en ambtelijk niveau overleg gevoerd om te komen tot een bevredigende oplossing voor het

omgaan met de uittreding van Rotterdam. Cruciaal daarbij was het bereiken van overeenstemming over de uittreedvoorwaarden voor 1 juni, zijnde hiervoor de deadline vanuit eerdere besluitvorming en waarbij het niet bereiken van resultaat zou leiden tot opheffing van het schap. Met het besluit 'Uittreedvoorwaarden gemeente Rotterdam' is opheffing van het schap afgewend.

Voor een solide en regionaal toekomstbestendige voortzetting van de samenwerking van de na uittreding van Provincie en Rotterdam resterende vijf gemeenten, ging een tweede deadline een rol spelen, te weten de door de vijf gemeenten per 1 januari 2018 in werking tredende uittreedbesluiten. De uitkomst van de hiertoe gehouden diverse verkenningen en bestuurlijke inspiratiesessies in de tweede helft van het jaar is dat de vijf gemeenten te kennen hebben gegeven de toekomst graag met z'n vijven tegemoet te treden, waarbij ook gezocht wordt naar aanhaking met de Landschapstafel. Dit heeft geresulteerd in dat drie gemeenten (Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk) hun uittreedbesluiten niet in werking hebben laten gaan en twee gemeenten (Albrandswaard en Zwijndrecht) om reden van 'druk op de ketel houden' hun uittreedbesluiten met een jaar hebben opgeschoven.

Staatsbosbeheer voor 2017 en 2018 nieuwe dienstverlener en partner van het schap

Per 1 januari 2017 is de organisatie van de dienstverlening aan het schap gewijzigd. De provinciale dienst Groenservice Zuid-Holland (G.Z-H) is opgeheven en per 2017 zijn de medewerkers geïntegreerd in de organisatie van Staatsbosbeheer (SBB). De dienstverlening voor de jaren 2017 en 2018 wordt voortgezet middels de aangepaste samenwerkingsovereenkomst tussen NRIJ, SBB en provincie. Conform de overeenkomst zal begin 2018 een evaluatie van het eerste jaar van de samenwerking plaatsvinden. Over de mogelijke voortzetting na 2018 zal uiterlijk eerste helft 2018 in het bestuur een besluit moeten worden genomen.

Propositie Staatsbosbeheer voor dienstverlening en samenwerking na 2018

Staatsbosbeheer heeft in december aan het algemeen bestuur middels de presentatie van een zogeheten 'propositie' een doorkijk gegeven over wat zij te bieden heeft voor een eventuele voortzetting van de dienstverlening en samenwerking na 2018. Deze propositie is ook in brochurevorm kenbaar gemaakt. Daarbij is uitgenodigd tot wederzijds gesprek en gevraagd vóór de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 tot uitsluitsel te komen over eventuele voortzetting van de dienstverlening.

Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Beheer en onderhoud

De geplande werkzaamheden voor regulier onderhoud zijn ten opzichte van bij de najaarsnota bijgestelde begroting gerealiseerd binnen het beschikbare budget.

Het resultaat op regulier onderhoud wordt grotendeels verklaard door het gereserveerde budget ten behoeve van bosonderhoud inclusief de essentaksterfte waarvan de uitvoering doorschuift naar 2018.

Via diverse communicatiekanalen (persberichten, twee inloopavonden, excursie in Oosterpark) is aandacht besteed aan de op handen zijnde ingrepen ten gevolge van de essentaksterfte en omvorming van bosopstanden.

In het kader van Toezicht en Handhaving zijn er een aantal aandachtspunten geweest bij handhaving van gebruik van bestaande en nieuw ingerichte gebieden. Daarnaast heeft samenwerking met andere handhavingpartners positieve waardering opgeleverd.

Ontwikkeling

Gebiedsontwikkeling

Zuidpolder Barendrecht

De gemeente Barendrecht is nog niet klaar met aanleg van de laatste fase (waarvoor reeds beheerbudget in de begroting is opgenomen) en andere reeds ingerichte delen worden heringericht. De gemeente heeft de overdracht in erfpacht aan NRIJ van reeds door het schap in beheer zijnde delen vorig jaar aangehouden vanwege de toekomstdiscussie over het recreatieschap. Dit levert in de praktijk lastige en onduidelijke situaties op met twee beheerders in het gebied. Daarnaast blijft kostenbeheersing bij de inrichting van de laatste fase een aandachtspunt om in het totale beheerbudget goed uit te komen.

Johannapolder

De Kwaliteitsimpuls Johannapolder is in december met een feestelijke publieksopening afgerond. Enkele uit te voeren restpunten vinden mede vanwege het weer pas begin 2018 plaats. De Groene Loper vormt de kern van de ingrijpend gewijzigde nieuwe inrichting waarbij openheid en bereikbaarheid richting de rivier en betere beleving en benutting van het gebied door de gebruiker leidraad zijn geweest.

Marktacquisitie Johannapolder

In lijn met het besluit van het Dagelijks Bestuur uit 2016 vordert het gefaseerd vermarkten van diverse schapsofstallen in de Johannapolder gestaag. In 2017 is overeenstemming bereikt over de uitgiften Jongerencentrum (verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard), Binnenzwembad (verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard) en 1^e beheerderswoning (verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Jachthaven Rhoon). Deze worden in 2018 geformaliseerd en notarieel afgewikkeld.

In 2018 worden de verkennende gesprekken vervolgd met gemeente Albrandswaard over verkoop opstallen en kavel in erfpacht voor buitenbad, de duikput, het toiletgebouw en pompgebouw. Parallel blijft het overleg met de gemeente Albrandswaard gevoerd worden over duidelijkheid omtrent de planologische kaders voor verkoop opstallen en uitgifte van kavel in erfpacht en mogelijke verkoop van de twee beheerderswoningen, het onderhoudsonderkomen en twee kavels voor nieuwe exploitanten.

Hooge Nesse

Het project is grotendeels uitgevoerd. Er is vanwege kostenaspect afgezien van uitvoering van een permanent toiletgebouw bij het beachvolleybalterrein.

Voor ontwikkeling van het multifunctioneel gebouw heeft de Stichting Hooge Nesse/Veerplaat van het schap een projectsubsidie toekend gekregen en nadere afspraken met de gemeente Zwijndrecht gemaakt. De oeverwaluwand annex vleermuisonderkomen is gerealiseerd. Met de Stichting Hooge Nesse/Veerplaat (SHNV) zijn ervaringen opgedaan met het nakomen van de overeengekomen beheerafspraken. Eind 2017 heeft evaluatie van beheerafspraken plaatsgevonden. In 2018 zullen als gevolg van de evaluatie nadere afspraken hierover worden gemaakt met SHNV.

Financiële samenvatting

De jaarrekening 2017 sluit met een voordelig resultaat van € 214.698. Dit resultaat wordt met name veroorzaakt door een onderschrijding op beheer, onderhoud en exploitatie gebieden. In de programma's van deze jaarrekening worden de resultaten gespecificeerd weergegeven en inhoudelijk geanalyseerd.

Exploitatie

De resultaten per programma zijn als volgt:

<i>Progr</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Resultaat</i>	<i>V/N</i>
1	Bestuurlijke aangelegenheden	23.712	V
2	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	179.221	V
3	Ontwikkeling	4.765	V
-	Algemene dekkingsmiddelen	7.000	V
	Jaarresultaat 2017	214.698	V

V = voordelig; N = nadelig

Voorgesteld wordt het jaarresultaat van € 214.698 over 2017 als volgt te bestemmen:
Het resultaat van € 214.698 te storten in de Algemene Reserve en hiervan een bedrag van € 100.000 te reserveren om dit bedrag in 2018 ter beschikking te stellen in de vorm van een krediet om de Essentaksterfte verder op te pakken.

In het volgende overzicht zijn de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2017 weergegeven.

<i>Nr</i>	<i>Onderwerp</i>	<i>Bedrag</i>	<i>V/ N</i>	<i>Programma</i>	<i>Product</i>
1	Onderschrijding bestuurlijke aangelegenheden (o.a. representatie, drukwerk, bestuurskosten, accountantskosten)	23.712	V	1: Bestuurlijke aangelegenheden	Bestuurlijke aangelegenheden
2	Onderschrijding regulier onderhoud	138.757	V	2: Beheer, Onderhoud en Exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
3	Onderschrijding economisch beheer (m.n. belastingen)	36.063	V	2: Beheer, Onderhoud en Exploitatie	Economisch beheer
4	Onderschrijding communicatiebudget	352	V	2: Beheer, Onderhoud en	Communicatie

				Exploitatie gebieden	
5	Diverse baten, o.a. belastingteruggave voorgaande jaren en ontvangst geld dubieuze debiteur	4577	V	2: Beheer, Onderhoud en Exploitatie gebieden	Diverse baten
6	Onderschrijding budget advertentie- en publicatiekosten	4.000	V	3: Planvorming en gebiedsontwikkeling	Ontwikkeling
7	Onvoorzien	7.000	V	Algemene dekkingsmiddelen	
8	Overige posten	237	V		
	Jaarresultaat 2017	214.698	V		

V = voordelig; N = nadelig

Vermogenspositie

Eind 2016 was het eigen vermogen ca. € 4 miljoen. Het eigen vermogen is ultimo 2017 gedaald naar een bedrag van ca. € 3,9 miljoen. De daling wordt met name veroorzaakt door de uitgaven op kredieten in 2017.

2. Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht gegeven in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2017 en de najaarsrapportage 2017. Daarnaast wordt inzicht geboden in de realisatie van additionele projecten (kredieten). In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2017 opgenomen. De lasten en de baten zijn gepresenteerd als positieve bedragen in hele euro's. In de kolom resultaat worden voordelen voor het schap weergegeven met een "V" en nadelen met een "N". Zover niet anders vermeld zijn alle resultaten incidenteel.

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting (hoofdstuk 1) is op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2017. In hoofdstuk 3 is de programmaverantwoording opgenomen. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht door beantwoording van de drie W-vragen:

1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Hoofdstuk 4 zal daarna ingaan op de volgens het BBV verplichte en voor het schap relevante paragrafen, te weten:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Grondbeleid
- Bedrijfsvoering

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening 2017 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2017 met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting. Voor de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de richtlijn gehanteerd de verschillen toe te lichten bij afwijkingen ten opzichte van de begroting (na wijziging) van meer dan 3%, met een minimum van € 2.500.

Tevens is in hoofdstuk 5 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

3. Programmaverantwoording

De programmaverantwoording is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Bestuurlijke aangelegenheden*
- *Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden*
- *Programma 3 Ontwikkeling*
- *Algemene dekkingsmiddelen*

In dit hoofdstuk wordt per programma een toelichting gegeven op de gerealiseerde doelen, de gevolgde aanpak en de kosten hiervan.

3.1 Programma 1: Bestuurlijke aangelegenheden

Wat hebben we bereikt?

Kwalitatief hoogwaardige bestuurlijke en juridische advisering aan het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, over ten minste de volgende aandachtsgebieden:

- lopende zaken, beleid, ontwikkelingen en toekomst van het schap;
- nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving die van invloed zijn op het schap;
- financieel beleid, begroting en verantwoording.

Daarbij is rekening gehouden met wat er speelt op de betreffende beleidsvelden en met het netwerk binnen en buiten het schap. Dit netwerk bestaat uit schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat, natuur- en milieuorganisaties en stakeholders in het schapsgebied.

Tevens het voorbereiden van bestuursvergaderingen inclusief een verslaglegging van bestuursvergaderingen en het zorgdragen voor het uitvoeren van de actiepunten.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

De ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur vond plaats door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten
2. Juridische ondersteuning en advisering
3. Financiën

Ad.1 Bestuursproducten

De bestuursproducten omvatten:

- Het voorbereiden en plannen van bestuursvergaderingen;
- Het verslagleggen van bestuursvergaderingen en het (laten) uitvoeren wat afgesproken is;
- Het signaleren van knelpunten in de uitvoering en het aandragen van oplossingen;
- Eerste aanspreekpunt zijn voor schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat en stakeholders voor alle zaken/ projecten die in schapsverband spelen;
- Het vertegenwoordigen van de schapsbesturen in ambtelijke en bestuurlijke netwerken en gremia van de deelnemers;
- De eindtoets op bestuursvoorstellen.

Het Dagelijks Bestuur heeft in 2017 zes keer vergaderd en het Algemeen Bestuur drie keer.

Het eerste deel van het jaar stonden vergaderingen grotendeels in het teken van de overeenkomst met betrekking tot de voorwaarden tot uittreding van de gemeente Rotterdam. Deze overeenkomst is 29 mei tot stand gekomen.

In een groot deel van de vergaderingen is de toekomst van het Natuur- en recreatieschap IJsselmonde onderwerp van gesprek geweest. De deelnemende gemeenten willen graag samenwerken ten behoeve van het beheer en de ontwikkeling van natuur en recreatie in de regio IJsselmonde en willen nader onderzoeken op welke manier de toekomstige samenwerking het beste kan worden vormgegeven.

In ondersteuning van dat proces heeft bestuursondersteuning samen met Juridische zaken gesprekken gevoerd en inspiratiesessies georganiseerd en op deze (faciliterende) wijze een bijdrage willen leveren aan deze discussie.

Bovenstaande zaken hebben tot extra bestuursvergaderingen en bestuurlijke bijeenkomsten geleid.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Bestuursproducten	Lasten	101.000	116.500	116.500	102.645	13.855 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(101.000)	(116.500)	(116.500)	(102.645)	13.855 V

In de begroting is voor de post bestuursproducten rekening gehouden met representatiekosten, drukwerk, abonnementen en bestuurskosten algemeen. In 2017 is evenals in 2016 terughoudend gebruik gemaakt van deze post. De inzet voor bestuurlijke ondersteuning is tegen de fixed price afspraak verantwoord.

Ad.2 Juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op de (algemene) juridische advisering op het gebied van publiek- en privaatrecht en het implementeren, toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor de gemeenschappelijke regeling (Wet gemeenschappelijke regelingen en Algemene wet bestuursrecht). Ook het behandelen van bezwaar- en beroepzaken en zaken op grond van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur) en Wet Bibop (Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur), behoren tot de juridische ondersteuning en advisering.

Naast de reguliere werkzaamheden, zoals advisering bij aansprakelijkheden en rondom het sluiten van contracten, heeft de nadruk van de werkzaamheden in 2017 gelegen op de wijziging van de GR in verband met het uittreden van de Gemeente Rotterdam en de Provincie Zuid Holland, het behandelen van het bezwaar tegen het Aanwijzingsbesluit hondenzoneering in de Gemeente Barendrecht en de advisering bij de totstandkoming van de Beheerovereenkomst met betrekking tot fiets- en wandelpromenade (Groene Loper) en parkeervoorzieningen in de Johannapolder.

De juridische inzet die gemoeid was met de uittreding van Rotterdam is verantwoord onder het onderdeel Kredieten.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Juridische ondersteuning en advisering	Lasten	60.452	63.900	63.900	59.900	4.000 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(60.452)	(63.900)	(63.900)	(59.900)	4.000 V

De lasten zijn € 4000 lager dan begroot, omdat in 2017 geen reguliere externe kosten voor juridisch advies zijn gemaakt.

Ad.3 Financiën

In het kader van de financiële ondersteuning zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de gemeenschappelijke regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;
- incasseren van gelden als gevolg van verkoop, heffing en/of in privaatrechtelijke overeenkomsten overeengekomen vergoedingen;
- uitvoeren van de interne controle gericht op getrouwheid en rechtmatigheid op financieel gebied, waarbij de nadruk ligt op 'inkoop en aanbestedingen', het betalingsverkeer en de volledigheid van huur- en erfpachtopbrengsten;
- toetsen van bestuursvoorstellen op incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- het voeren van periodieke budgetgesprekken met budgethouders en projectleiders;

- opstellen van de planning & control producten, zoals begroting, najaarsrapportage en jaarstukken;
- begeleiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidie-controles, jaarrekeningcontrole);
- Werkzaamheden in het kader van de vennootschapsbelastingplicht.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Financiën	Lasten	79.916	73.900	78.100	72.243	5.857 V
	Baten	0	-	-	-	-
Saldo		(79.915)	(73.900)	(78.100)	(72.243)	5.857 V

Het budget voor de accountantskosten is niet geheel besteed.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
Vervolg scenario-onderzoek	2018	200.000	112.775	62.225	53.529	166.304	33.696	83%
- Dekking uit Algemene Reserve		200.000	112.775	62.225	53.529	166.304	33.696	
Procesbegeleiding Toekomst schap en transitie	2018	30.000	0	0	20.174	20.174	9.826	67%
- Dekking uit Algemene Reserve		30.000		0	20.174	20.174	9.826	
Totaal programma 1		230.000	112.775	62.225	73.703	186.478	43.522	
- Dekking uit Algemene Reserve		230.000	112.775	62.225	73.703	186.478	43.522	

Toelichting per krediet:

Krediet Vervolg scenario-onderzoek

In 2017 is meer duidelijkheid verkregen over de toekomst van het schap. Nadat de besprekingen met name met de gemeente Rotterdam in een impasse waren geraakt is op verzoek van het bestuur door Staatsbosbeheer extra inzet gepleegd op het vlottrekken van het proces. Van het beschikbaar gestelde krediet is van de jaarschijf 2017 van ruim € 62.000 ongeveer € 54.000 besteed aan externe kosten en ondersteuning vanuit Staatsbosbeheer. Gezien de afronding van de diverse gehouden onderzoeken en onderhandelingen kan dit krediet worden afgesloten.

Krediet procesbegeleiding Toekomst schap en transitie

De met dit krediet ingehuurde procesbegeleider voor het bewerkstelligen van een handreiking naar een strategische visie heeft geleid tot oplevering van een position paper en conceptintentieverklaring. Daarmee zijn de afgesproken werkzaamheden afgerond en kan het krediet gesloten worden.

Mutaties in reserves

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Dekking uit Algemene reserve					
- Vervolg scenario-onderzoek	112.775		62.225	53.529	8.696
- Procesbegeleiding en toekomst schap en transitie				20.174	-20.174
- Aanbesteding accountant	3.000				
Totaal	115.775	0	62.225	73.703	-11.478

De onttrekking aan de algemene reserve voor het vervolg scenario-onderzoek en procesbegeleiding en toekomst schap en transitie betreft de uitgaven op kredieten conform de kredietentabel.

3.2 Programma 2: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Wat hebben we bereikt?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de gemeenschappelijke regeling zijn onderhouden conform het principe 'schoon, heel en veilig' voor een optimaal gebruik door de bezoekers. Onder het beheer van de gebieden vallen tevens diverse exploitaties, die bijdragen aan de recreatieve kwaliteit.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden is gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer
2. Economisch beheer
3. Regelgeving & handhaving
4. Communicatie

Ad.1 Gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer betreft het doen onderhouden van de natuur- en recreatiegebieden en de daarbij behorende beheertaken. De basis voor de reguliere onderhoudswerkzaamheden is beschreven in het TerreinbeheerModel (TBM). Dit model is opgebouwd uit doeltypen met specifieke recreatieve doelen en maatregelen gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltypen. Continue evaluatie van de onderhoudswerkzaamheden draagt bij aan het voortdurend actualiseren van het TerreinbeheerModel en het beheersbaar houden van zowel de te treffen onderhoudsmaatregelen als de kosten. Bij grote afwijkingen kan deze evaluatie leiden tot een voorstel tot begrotingsaanpassing.

Ten behoeve van de werkzaamheden voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks geactualiseerde meerjarenonderhoudsplanning. Op basis hiervan wordt ter egalisatie van kosten een voorziening getroffen. Met behulp van het uitvoeren van diverse inspecties, wordt de staat van het beoogde groot onderhoud getoetst. De bevindingen uit deze voortdurende evaluatie worden verwerkt alvorens de werkzaamheden worden uitgevoerd. Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie aan de voorziening grootonderhoud en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is.

Het product gebiedsbeheer bestaat verder uit:

- Het inventariseren en selecteren van partijen die in staat zijn om (een deel van het) natuur-en recreatieschap te onderhouden (het samenstellen van de onderhoudsbestekken en het aanbestedingsproces). In het aanbestedingsproces wordt aandacht besteed aan mogelijke SROI-trajecten (social return on investment);
- maken van afspraken met maatschappelijke partijen, vrijwilligers e.d.

In 2017:

Regulier onderhoud

Alle geplande werkzaamheden voor regulier onderhoud 2017 zijn binnen het beschikbare budget uitgevoerd.

Groot Onderhoud (jaarlijkse dotatie)

Hierbij zijn geen bijzonderheden te benoemen. De onttrekking aan de Voorziening groot onderhoud wordt toegelicht in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Gebiedsbeheer	Lasten	2.112.974	2.426.100	2.221.900	2.083.143	138.757 V
	Baten	80.000	80.000	80.000	79.471	529 N
Saldo		(2.032.974)	(2.346.100)	(2.141.900)	(2.003.671)	138.229 V

Lasten

specificatie onderhoudslasten gebiedsbeheer	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Resultaat
Regulier onderhoud	1.666.000	1.537.716	128.284 V
Groot onderhoud	535.400	535.400	-
Energie	20.500	10.027	10.473 V
Saldo diverse lasten	(2.221.900)	(2.083.143)	138.757 V

Regulier Onderhoud

De geplande werkzaamheden voor regulier onderhoud zijn ten opzichte van bij de najaarsnota bijgestelde begroting gerealiseerd binnen het beschikbare budget. Het resultaat op regulier onderhoud wordt grotendeels verklaard door het gereserveerde budget van € 100.000 ten behoeve van bosonderhoud inclusief Essentaksterfte waarvan de uitvoering doorschuift naar 2018 en in de vorm van een krediet wordt uitgevoerd.

Tevens zijn een aantal hectares nog niet in beheer overgedragen waardoor eveneens overschrijding van het budget plaatsvindt. Vooralsnog is niet bekend wanneer de overgang zal plaatsvinden.

Essentaksterfte:

In het Zuidelijk Randpark heeft een grootschalige essenkap plaatsgevonden. Deze kap heeft zich beperkt tot de randen van de bosgroepen die ernstig aangetast zijn door de essentaksterfte. Voordeel van deze werkwijze is dat paden veilig begaanbaar blijven terwijl kaalkap zoveel mogelijk tegengegaan wordt. De bosvakken krijgen op deze manier de mogelijkheid om zichzelf op een natuurlijke wijze te verjongen.

In verband met de Essentaksterfte zijn in 2017 bijeenkomsten georganiseerd in het Oosterpark en Wevershoek. De effecten van deze ziekte zijn sterk zichtbaar aanwezig in deze parken. In 2018 zal grootschalig bosonderhoud in deze parken plaatsvinden. De communicatie hierover heeft in 2017 plaatsgevonden. Inzet is de werkzaamheden in het eerste kwartaal van 2018 uit te voeren. Dit is alleen mogelijk als bezwaren tegen de kap (Oosterpark) ongegrond verklaard worden. Indien de ingediende bezwaren gehonoreerd worden, kan het (gewijzigde) werk pas uitgevoerd worden in het derde kwartaal van 2018.

Zuidpolder

In 2017 is een nieuw deel van de Zuidpolder in beheer genomen. Het betreft de fase rondom de Kleine Duiker tot aan de Noldijk in Barendrecht. De kosten van het onderhoud zijn reeds verwerkt in de begroting. Het onderhoud wordt uitgevoerd conform de afspraken zoals bij de ontwikkeling van het gebied is afgesproken.

Voor wat betreft het beheer van de Zuidpolder is nog steeds sprake van beheer zonder onderliggende overeenkomst, de overdracht in erfpacht dient nog plaats te vinden. In de praktijk kan dit tot onduidelijke situaties leiden. Naar huidige inzichten is de verwachting dat de totale beheerkosten waarschijnlijk binnen afgesproken normprijs van 2.450 euro per hectare zullen blijven. Het verzoek aan de gemeente Barendrecht om de inrichting van de laatste deelgebieden zo sober mogelijk te houden om overschrijding van de begrote lasten te voorkomen, blijft van kracht. Sommige deelgebieden blijken anders te zijn, of worden, aangelegd dan in de voor calculatie gebruikte inrichtingsplannen en dat kan gevolg hebben voor het beheerbudget. Voorbeelden van onzekere factoren die kostenverhogend kunnen zijn, zijn de stormbaan, waarvan de beheerskosten op schetsontwerp gecalculeerd zijn; de aanleg van de ijsbaan met mogelijke impact op beheer; herinrichting van het reeds gerealiseerd en informeel beheerd oostelijk deel van de Zuidpolder.

Groot Onderhoud

Aan de voorziening is in 2017 € 535.400 toegevoegd. De werkelijke lasten 2017 van Groot Onderhoud ad € 269.694 zijn onttrokken aan de Voorziening Groot Onderhoud. Zie hiervoor ook de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Energie

Het Energiebudget dat is begroot is in werkelijkheid hoger dan benodigd. Er is € 10.473 minder op uitgegeven. Dit heeft te maken met een lager verbruik van energie.

Baten

De baten die bestaan uit de subsidie Natuurbeheer zijn gerealiseerd conform begroting. In totaal zijn de baten gezamenlijk iets lager uitgevallen dan begroot.

Ad.2 Economisch beheer

De taken die binnen economisch beheer worden uitgevoerd zijn:

- Het formuleren c.q. actualiseren van het grondbeleid; zie paragraaf 4.4.
- Het beheer van grondposities op basis van het vastgestelde grondbeleid;
- Het beheer van exploitaties

Beheer grondposities

Het beheer van grondposities betreft het actief beheer van de grondpositie (gronden en opstallen binnen het werkingsgebied), zodanig dat dit bijdraagtaan de lange termijn strategie van het natuur- en recreatieschap. Het resultaat hiervan is dat voldaan wordt aan de rechten en plichten die het bezit van grond met zich meebrengt. Hieronder valt ook het afstoten van posities die geen recreatief belang dienen, alsmede het verwerven van gronden die van belang kunnen zijn voor toekomstige ontwikkelingen van het natuur- en recreatieschap.

In 2017 zijn een paar smalle grondpercelen na jarenlange onderhandelingen daadwerkelijk aan gemeente Rotterdam verkocht. Eind 2017 is op diverse plekken binnen het werkingsgebied (waaronder 50 ha in Oosterpark) 57 ha grond in eigendom verkregen van de Provincie Zuid-Holland, als gevolg van de uittredingsovereenkomst. Daarmee is 52 m² verkregen erfpacht van de Provincie Zuid-Holland komen te vervallen.

De verkrijging van het erfpachtrecht van 18 hectare grond in Ridderkerk (onderdeel van Donckse velden fase 2a en 2b) van BBL is eind vorig jaar onverwacht blijven hangen op toestemming van de eigenaar, die niet reageert op verzoeken. In 2018 zal BBL een kort geding starten, zodat zij de medewerking aan de transactie kan afdwingen.

Beheer exploitaties

Het beheer van exploitaties heeft betrekking op het aangaan van overeenkomsten met derden gericht op de exploitatie en/of het gebruik van schapsgronden en –opstallen (passend binnen de huidige ambities van het natuur- en recreatieschap), alsmede het actief administratief, financieel, juridisch en relationeel beheren van deze overeenkomsten.

Het resultaat is het vastleggen en actief beheren van 74 privaatrechtelijke contracten (31 erfpachtaktes, 22 huurcontracten, 2 opstalrechten, 14 bruikleenovereenkomsten, 5 jacht- en visrechten en 2 overige).

Van de bestaande contracten is voortdurend gemonitord of het gebruik nog in overeenstemming was met de vastgelegde afspraken. Eventuele wijzigingen daarin (al dan niet op verzoek) zijn actief verwerkt. De contractueel afgesproken financiële tegenprestatie is geactualiseerd en er is zorg gedragen voor de inning hiervan.

Het huurcontract van het snackloket Ziedewijdseland is overgegaan op een andere huurder in verband met de verkoop van het private eigendom van het snackloket. Er is een aantal beheerovereenkomsten gesloten met betrekking tot afstemming van verantwoording over onderhoud aan de randen van enkele recreatiegebieden.

In ebben veel gesprekken en locatiebezoeken over nieuwe contracten en wijzigingen plaats gevonden, die in 2018 vermoedelijk tot een ondertekend contract zullen leiden.

Eind 2017 is een geactualiseerde grondprijsbrief 2018 opgesteld waarin de gestelde kaders uit het grondbeleid zijn uitgewerkt.

Johannapolder - Abel

De afspraken die met horecaondernemer Abel zijn gemaakt om zijn bestaande erfpachtrecht voor het horecabedrijf en het woonhuis te wijzigen zijn in verband met de ruimtelijke verschuivingen naar aanleiding van de aanleg van de wandel- en fietsboulevard doorgeschoven en zullen in 2018 worden uitgevoerd.

Sandelingen-Ambacht - JeugdSpeelPark

In 2017 is het jeugdspeelpark feitelijk gerealiseerd. Ook de padenstructuur in de omgeving is hierop aangepast.

Zuidpolder

De gemeente Barendrecht heeft aangaande Zuidpolder Barendrecht het passeren bij de notaris van de reeds overeengekomen erfpachtovereenkomst met NRIJ medio 2016 aangehouden vanwege bedenkingen in relatie tot de toekomstbesprekingen van NRIJ.

Johannapolder - marktacquisitie

In lijn met het besluit van het Dagelijks Bestuur uit 2016 vordert het gefaseerd vermarkten van diverse schapsopstallen in de Johannapolder gestaag. In 2017 is overeenstemming bereikt over onderstaande uitgiften. Deze worden in 2018 geformaliseerd en notarieel afgewikkeld:

- Jongerencentrum: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard;
- Binnenzwembad: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard;
- 1^e beheerderswoning: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Jachthaven Rhon.

In 2018 worden de verkennende gesprekken vervolgd met gemeente Albrandswaard over verkoop opstallen en kavel in erfpacht voor buitenbad, duikput, toiletgebouw en pompgebouw.

Parallel blijven de gesprekken gevoerd worden met de gemeente Albrandswaard over duidelijkheid omtrent de planologische kaders voor verkoop opstallen en uitgifte van kavel in erfpacht en mogelijke verkoop van de 2 beheerderswoningen, het onderhoudsonderkomen en 2 kavels voor nieuwe exploitanten.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Economisch beheer	Lasten	331.114	365.830	365.830	340.171	25.659 V
	Baten	628.869	714.620	659.620	670.024	10.404 V
Saldo		297.755	348.790	293.790	329.853	36.063 V

Toelichting lasten:

De onderschrijding op dit product Economisch Beheer van € 25.659 betreft met name de post belastingen, extern onderzoek en advisering € 10.020 en de voorziening van een oninbare debiteur € 5.143.

Zie onderstaande tabel voor meer informatie over de afwijkingen binnen dit product.

specificatie economisch beheer lasten	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Resultaat
Dienstverlening GZH	49.600	49.600	-
Belastingen	81.000	58.568	22.432 V
Verzekeringen	14.900	17.910	3.010 N
Extern onderz&adv	10.500	480	10.020 V
Bijdragen Veergelden Puttertje	15.000	15.000	-
Bijdragen Driehoeksveer Ridderker/Kinderdijk/Krimpen	15.000	15.000	-
Bijdragen aan derden Rhon's veer	137.500	134.275	3.225 V
Huren en erfpachten	42.330	44.195	1.865 N
dotatie voorziening dubieuze debiteuren	-	5.143	5.143 N
overig	-	-	-
Saldo diverse lasten	(365.830)	(340.171)	25.659 V

Het in de begroting opgenomen budget voor belastingen is ten opzichte van de werkelijke lasten te hoog ingeschat. Bij het opstellen van de begroting 2019 zal de hoogte van dit budget opnieuw worden bekeken.

Toelichting baten:

specificatie economisch beheer baten	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Resultaat
Exploitatiebaten	580.270	592.589	12.319 V
bijdragen Veergelden	79.350	77.435	1.915 N
Saldo diverse lasten	(659.620)	(670.024)	10.404 V

Baten:

Naast de baten uit huur en erfpacht worden ook de baten Rhoois Veer verantwoord, deze worden grotendeels doorgestort naar de exploitant.

Het voordelig resultaat bestaat grotendeels uit de ontvangen rente als gevolg van een betalingsregeling met een exploitant € 3.872, in rekening gebrachte vergunningen en leges € 3.519 en meer doorberekende kosten € 3.387.

Ad.3 Regelgeving & handhaving

Regelgeving & handhaving bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen
- Toezicht en handhaving

Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen

De gebieden van het Natuur- en recreatieschap IJsselmonde kunnen gebruikt worden voor het recreëren door individuen en door groepen. Voor beide vormen van gebruik geldt dat niet alles altijd mag en kan. Wanneer een gebruiker of organisatie een bepaalde activiteit wil uitvoeren binnen het natuur- en recreatieschap, vraagt hij hiervoor een vergunning, ontheffing of toestemming aan bij Staatsbosbeheer. Dit komt voort uit het oogpunt van de doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling en de openbare orde en veiligheid. Staatsbosbeheer verleent vergunningen en ontheffingen op basis van de vastgestelde verordening voor het schap. Toestemmingen worden vanuit de eigenstandige privaatrechtelijke bevoegdheid van het schap zelf gegeven.

Toezicht en handhaving

Toezicht en Handhaving (T&H) bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de 3 onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied.

Basisuitgangspunten voor de inzet van **boswachters publiek / BOA** zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Indien de keuze wordt gemaakt om geen financiering beschikbaar te

stellen voor het gehele palet vindt primair inzet op daadwerkelijke handhaving plaats. Hiermee wordt prioriteit gegeven aan de veiligheid van de recreant en worden andere zaken alleen aangepakt als de beschikbare middelen niet volledig aan handhaving besteed moeten worden.

Naast de reguliere aandachtspunten zijn er in 2017 een aantal aandachtspunten geweest die extra inzet hebben gevergd:

- In het deelgebied Hooge Nesse/ Veerplaat heeft vandalisme, brandstichting, diefstal en motorcrossen plaatsgevonden. Er zijn extra maatregelen genomen en extra inzet gepleegd om overtredingen te doen stoppen. Tevens heeft er intensievere samenwerking met netwerkpartners plaatsgevonden;
- Dit jaar hebben in NRIJ relatief veel afvaldumpingen plaatsgevonden (asbest, XTC-afval, overige chemicaliën en hennep). Voor de afvoer zijn specialistische bedrijven ingehuurd;
- Langs de oevers van de Oude Maas worden minder restanten van kampvuren aangetroffen doordat er intensieve voorlichting heeft plaatsgevonden en er verwezen wordt naar aangebrachte vuurplaatsen;
- De begeleiding van de kwaliteitsimpuls Johannapolder/Groene Loper heeft extra aandacht en capaciteit gevergd;
- Na afkeuring door ODMH van de zwemwaterlocatie Clarabos, door verkeerd gebruik van recreant, zijn aanvullende maatregelen genomen met het streven om de zwemlocatie in 2018 te behouden;
- Er zijn dit jaar meerdere samenwerkingsprojecten geweest, te weten de veiligheidsdagen in gemeenten Barendrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. Tevens is er gezamenlijke inzet met nationale politie geweest ten behoeve van een zoeking op het areaal van NRIJ na een vermissing van een suïcidaal persoon. Vanuit nationale politie werd ondersteuning o.a. in verband met actuele areaalgegevens en gebiedskennis als zeer constructief ervaren.

Avond en weekenddiensten

In 2017 is evenals in andere jaren gebleken dat het noodzakelijk is om zomers in de avonden en weekenden een goede invulling te geven aan de handhaving in het gebied. Op deze momenten zijn, zeker bij mooi weer, de meeste bezoekers in de gebieden aanwezig en is een zichtbare aanwezigheid gewenst om het gebruik van het gebied in juiste banen te leiden. Dit leidt ook tot verbetering van het (sociale) veiligheidsgevoel bij de bezoekers.

In de winterperiode is het recreatieve gebruik in de donkere uren minder intensief. Het is dan alleen druk bij de exploitaties die jaarrond bezoekers trekken. Hierdoor is de sociale controle in de gebieden marginaal waardoor vernielingen, dumpingen en andere vormen van ongewenst gebruik (bijvoorbeeld het rijden met auto's in de terreinen) aandacht vragen. De focus voor de handhavers is dan gericht op het heel houden van de gebieden.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Regelgeving en Handhaving	Lasten	160.000	161.000	161.000	161.000	-
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(160.000)	(161.000)	(161.000)	(161.000)	-

Ad.4 Communicatie

In 2017 heeft het recreatieschap een substantiële bijdrage geleverd aan de Vereniging Carnisse grienden voor een vernieuwde uitgave van het natuurgids vol wetenswaardigheden en foto's over de Rhoonse en Carnisse grienden.

Er zijn een aantal persberichten verstuurd over recreatieve attracties zoals het recreatietreintje en het spartelbad, beide bij het Ziedewijdsse land in de buurt. Hierover is ook een bericht geplaatst op twitter en facebook Heerlijk buiten.

De resterende informatiepanelen van Zuidpolder zijn gemaakt en geplaatst, evenals de gewijzigde panelen van Sandelingen Ambacht in verband met de hondenzonering. Sowieso is de hondenzonering nu aangegeven op alle panelen waarop dit moest gebeuren met stickertjes.

Er is een fotoserie gemaakt voor het wandelroutenetwerk IJsselmonde. Het netwerk is uitgebreid met Rotterdam Zuid. De achterkant van alle informatiepanelen van het routenetwerk IJsselmonde zijn nu voorzien van een foto van een van de gebieden van IJsselmonde.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Communicatie	Lasten	15.753	22.600	22.600	22.248	352 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(15.753)	(22.600)	(22.600)	(22.248)	352 V

Diverse lasten en baten

Diverse lasten en baten		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Diverse lasten		583	-	3.035	4.035	1.000 N
Diverse baten		128.134	-	2.300	7.877	5.577 V
Saldo		127.551	-	(735)	3.842	4.577 V

Het resultaat op diverse baten betreft met name de vrijval van een balanspost uit 2016 voor een nog te ontvangen factuur en een doorberekening i.v.m. de afhandeling van een milieudelict, het verwijderen van een in het gebied achtergelaten voertuig.

De diverse lasten betreffen meerwerk met betrekking op de controle jaarrekening 2016.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
Jongerencentrum Albrandswaard	2018	35.000	13.645	0	0	13.645	21.355	39%
- Dekking uit Investeringsreserve		35.000	13.645	0	0	13.645	21.355	
Molen - renovatie metselwerk	2018	135.000	0	2.800	1.550	1.550	133.450	1%
- Dekking uit Algemene Reserve		135.000		2.800	1.550	1.550	133.450	
Onderhoud Pendrechtse molen	2018	15.000	0	7.500	9.304	9.304	5.696	62%
- Dekking uit Reserve Pendrechtse molen		15.000		7.500	4.585	4.585	10.415	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)					4.719	4.719	-4.719	
Totaal programma 2		185.000	13.645	10.300	10.854	24.499	160.501	
- Dekking uit Algemene Reserve		135.000	0	2.800	1.550	1.550	133.450	
- Dekking uit Investeringsreserve		35.000	13.645	0	0	13.645	21.355	
- Dekking uit Reserve Pendrechtse molen		15.000		7.500	4.585	4.585	10.415	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		0	0	0	4.719	4.719	-4.719	

Toelichting per krediet:

Jongerencentrum Albrandswaard

In het kader van het project Marktacquisitie Johannapolder zal de opstal worden overgedragen aan de gemeente Albrandswaard. Onderhoud is niet aan de orde. In de onderhandeling met gemeente Albrandswaard is € 5.000 aangeboden als eenmalige bijdrage om 1 restpunt uit het bouwkundig onderzoek (sloop aanbouw op verzakte betonplaat) na overdracht van de opstal uit te voeren. Het krediet zal eind 2018 worden afgesloten.

Pendrechtse Molen – renovatie metselwerk

De zuidwestzijde van de muur is slecht en zal worden gerenoveerd. Inmiddels is onderzoek gedaan naar de manier waarop de muur gerenoveerd kan worden. Omdat de molen een Rijksmonument is, is een vergunning nodig. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed dient de voorgenomen werkzaamheden goed te keuren. Na goedkeuring kan het werk worden aanbesteed en uitgevoerd. De verwachting is dat het werk voor de bouwvak 2018 gereed is. Het weer is hierin bepalend.

Groot onderhoud Pendrechtse molen

Onderhoud is nodig aan de lange en korte spruit. Deze kosten worden niet gedekt vanuit het Periodiek Instandhoudings Plan (PIP). De PIP is een onderhoudsplanning op basis waarvan subsidie over meerdere jaren wordt verkregen. De subsidie is onderdeel van de storting in de Reserve Pendrechtse Molen (ingesteld bij de jaarrekening 2016, ter vervanging van de voorziening). De subsidieperiode loopt volgend jaar af en er wordt aan gewerkt om een PIP op te stellen om weer de subsidie aan te kunnen vragen voor het gangbare Groot Onderhoud.

Om de kosten van groot onderhoud inzichtelijk te houden is er voor gekozen om dit in de vorm van een krediet jaarlijks in de administratie op te nemen.

Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Investeringsreserve	210.152	199.012	102.434	102.434	0
Reserve Pendrechtse Molen	27.500	27.700	27.700	27.700	0
Totaal	237.652	226.712	130.134	130.134	0

De dotaties aan de reserves zijn conform de begroting/bestuursvoorstellen doorgevoerd.

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Dekking uit Algemene reserve					
- Molen - renovatie metselwerk			2.800	1.550	1.250
- Uitgesteld groot onderhoud 2016	18.774				
Dekking reserve Pendrechtse Molen					
- Onderhoud Pendrechtse Molen	6.063	15.000	7.500	4.585	2.915
Dekking uit Investeringsreserve					
- Renovatie Spartelbad Spuiveld	339.000				
Totaal	363.837	15.000	10.300	6.135	4.165

De onttrekking aan de reserves betreffen de uitgaven op kredieten conform de kredietentabel en de onderhoudskosten Pendrechtse Molen.

3.3 Programma 3: Ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Het bestuur is geadviseerd over de implementatie van mogelijke nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de doelstelling van de gemeenschappelijke regeling en die een recreatieve meerwaarde opleveren en/of de natuurwaarde versterken.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Het bestuur is geadviseerd over in te nemen standpunten ten aanzien van initiatieven die de doelstelling van het schap raken. Zo is inspraak geleverd op 'ruimtelijke plannen' en initiatieven van derden. Hiervoor zijn de volgende producten geleverd:

Planvorming & gebiedsontwikkeling

In overleg met alle betrokkenen wordt een gemeenschappelijk kader geboden op de gewenste ontwikkeling in het werkingsgebied van het schap, aansluitend op de ambitie van het bestuur, de vraag van de recreant (leefstijlen) en het aanbod (positionering van het specifieke gebied). Tevens worden alle voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden gedaan die noodzakelijk zijn om (een deel) van het gebied te (her)ontwikkelen conform de ambitie van het bestuur. Hiermee wordt samen met de omgeving van het schap ingespeeld op actuele trends en ontwikkelingen.

- Binnen de werkgroep Uitvoeringsprogramma Recreatieve Routenetwerken is met gemeenten meegedacht over kansrijke projecten om ontbrekende verbindingen te ontwikkelen;
- Er is overleg geweest met Sportvisserij Zuidwest Nederland over regulering van visstekken in met name Munnikendeevel;
- Met lokale initiatiefnemers is overlegd over hun ideeën voor een survivalparcours in het Zuidelijk Randpark. Zij zullen een uitgewerkt conceptplan indienen, dat voorgelegd zal worden aan uw bestuur in de 1e helft van 2018.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Planvorming & gebiedsontwikkeling	Lasten	112.900	117.600	117.600	113.600	4.000 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(112.900)	(117.600)	(117.600)	(113.600)	4.000 V

De post advertentie en publicatiekosten inzake planvorming ad € 4.000 is in 2017 niet besteed.

Diverse lasten en baten

Diverse lasten en baten		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Diverse lasten		-	-	-	-	-
Diverse baten		1.000	-	-	765	765 V
Saldo		1.000	-	-	765	765 V

De diverse baten betreffen een voordeel op een afrekening van een projectsubsidie voorgaand jaar.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
Voorfinanciering Johannapolder*	2023	1.211.750	196.561	1.015.189	792.583	989.144	222.606	82%
- Dekking uit reserve voorfinanciering Johannapolder I		238.875	56.351	182.524	166.363	222.714	16.162	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		972.875	140.210	832.665	626.221	766.431	206.445	
Marktacquisitie Johannapolder	2018	102.500	17.465	40.660	29.638	47.103	55.397	46%
- Dekking uit de Investeringsreserve		102.500	17.465	40.660	29.638	47.103	55.397	
Inpassing Groene Loper*	2023	600.000	40.042	559.958	413.178	453.220	146.780	76%
- Dekking uit de Investeringsreserve		300.000	20.021	279.979	206.589	226.610	73.390	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		300.000	20.021	279.979	206.589	226.610	73.390	
Kwaliteitsimpuls Hooge Nesse	2018	998.400	752.227	290.392	179.523	931.750	66.650	93%
- Dekking uit de Investeringsreserve		499.200	479.548	128.581	125.718	605.266	-106.066	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		499.200	272.679	161.811	53.805	326.484	172.716	
Grondaankoop Donckse Velden 2A en 2B	2018	292.477	2.920	0	0	2.920	289.557	1%
- Dekking uit de investeringsreserve		292.477	2.920	0	0	2.920	289.557	
Bewegwijzering fietsroutes Deltapoort	2017	80.000	75.284	0	0	75.284	4.716	94%
- Dekking uit de investeringsreserve		40.000	38.407	0	0	38.407	1.593	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		40.000	36.877	0	0	36.877	3.123	
Ontwikkeling Buitenland van Zwijldrecht	2018	32.000	175	31.825	32.000	32.175	-175	101%
- Dekking uit de Investeringsreserve		32.000	175	31.825	32.000	32.175	-175	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		0	0	0	0	0	0	
Herstructurerings en marktverkenningen	2018	90.000	38.234	30.000	49.147	87.381	2.619	97%
- Dekking uit de investeringsreserve		90.000	38.234	30.000	49.147	87.381	2.619	
Investeren in omvormen	2018	130.000	69.397	0	0	69.397	60.603	53%
- Dekking uit de Investeringsreserve		130.000	69.397	0	0	69.397	60.603	
Kwaliteitsimpuls fietsknooppuntensysteem	2018	60.000	77.174	0	0	77.174	-17.174	129%
- Dekking uit de Investeringsreserve		15.000	15.000	0	0	15.000	0	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		45.000	45.000	0	0	45.000	0	
- Dekking ten laste van de exploitatie		0	17.174	0	0	17.174	-17.174	
Wandelroutenetwerk Rotterdam-Zuid	2018	107.000	3.890	103.110	42.398	46.288	60.713	43%
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		107.000	3.890	103.110	42.398	46.288	60.713	
Omvorming Westelijk deel Johannapolder tot	2018	80.520	0	8.000	2.040	2.040	78.480	3%
- Dekking uit de Investeringsreserve		80.520	0	8.000	2.040	2.040	78.480	
Totaal programma 3		3.784.647	1.273.369	2.079.134	1.540.507	2.813.876	970.772	
- Dekking uit de investeringsreserve		1.581.697	681.167	519.045	445.132	1.126.299	455.398	
- Dekking uit reserve voorfinanciering Johannapolder I		238.875	56.351	182.524	166.363	222.714	16.162	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		1.964.075	518.677	1.377.565	929.012	1.447.689	516.386	
- Dekking ten laste van de exploitatie		0	17.174	0	0	17.174	-17.174	

* toelichting krediet voorfinanciering Johannapolder
Dit krediet bestaat uit deelbudgetten;

deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder	Sluitdatum	Totaal budget	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder I	2023	477.750	112.493	0	332.725	445.218	32.532	93%
- Dekking uit reserve voorfinanciering Johannapolder I		238.875	56.351	0	166.363	222.714	16.162	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		238.875	56.142	0	166.363	222.505	16.371	
deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder II	2023	734.000	84.068	0	459.858	543.926	190.074	74%
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		367.000	42.034	0	229.929	271.963	95.037	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		367.000	42.034	0	229.929	271.963	95.037	
deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder III	2023	600.000	40.042	0	413.178	453.220	146.780	76%
Loper)		300.000	20.021	0	206.589	226.610	73.390	
- Dekking uit bijdragen derden (subsidies)		300.000	20.021	0	206.589	226.610	73.390	
Totaal		1.811.750	236.603	0	1.205.761	1.442.364	369.386	

Voorfinanciering Johannapolder & Inpassing Groene Loper

Volgens planning zouden de werkzaamheden voor de kwaliteitsimpuls Johannapolder voor 31 december 2017 zijn afgerond.

De weersgesteldheid van de afgelopen maanden met veel regen, gewenste gebruiksmogelijkheden van het grote parkeerterrein en de levertijd van een aantal materialen zorgt er echter voor dat een aantal werkzaamheden in het eerste kwartaal 2018 worden afgerond. Dit betreft het afwerken en inzaaien van het grote parkeerterrein, aanbrengen van leuningen op de beide trappen naar de wandel- en fietspromenade, het afmaken van de asfaltprint op de promenade, afmaken van het plaatsen van de nieuwe bebording en het afronden van het gronddepot; opruimen van het voormalige spartelbadje, verspreiden en inzaaien met een kruidenmengsel van de resterende grond. De provincie is via een melding geïnformeerd over de benodigde verlenging van het subsidietraject.

Financiering:

Voorfinanciering Johannapolder

De Reserve Voorfinanciering Johannapolder I is ingesteld met als doel toekomstige investeringen in de openbare ruimte voor het project ontwikkeling Johannapolder. Deze reserve is gekoppeld aan het krediet Voorfinanciering Johannapolder voor een bedrag van € 975.000.

Dit krediet heeft samenhang met deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder I, deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder II en deelbudget Kwaliteitsimpuls III.

- Deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder I bestaat uit:

€ 238.875 subsidie kwaliteitsimpuls Provincie Zuid-Holland

€ 238.875 cofinanciering gedekt uit de Reserve Voorfinanciering Johannapolder I.

€ 477.750 Totaal

- Deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder II bestaat uit:

€ 367.000 subsidie kwaliteitsimpuls Provincie Zuid-Holland

€ 367.000	cofinanciering met de projectsubsidie restgelden project II Groene Verbinding van Stadsregio Rotterdam (toegekend)
€ 734.000	Totaal
- Deelbudget Kwaliteitsimpuls Johannapolder III, die bestaat uit:	
€ 300.000	subsidie kwaliteitsimpuls Johannapolder (Provincie Zuid-Holland)
€ 300.000	cofinanciering met het krediet Inpassing Groene Loper
€ 600.000	Totaal

De claim op de reserve Voorfinanciering Johannapolder I is tot nu toe € 238.875, waardoor nog € 975.000 - € 238.875 = € 736.125 resteert.

De lasten worden voorgefinancierd vanuit de reserve Voorfinanciering Johannapolder I. Als tegenhanger is de Reserve Voorfinanciering Johannapolder II ingesteld. Aan deze reserve worden de daadwerkelijk gerealiseerde grondopbrengsten in de Johannapolder toegevoegd. Deze reserve fungeert als “spaarpot” totdat het bedrag van de werkelijke uitgaven(reserve voorfinanciering Johannapolder II) is volgestort.

Zie toelichting balans, bestemmingsreserves, Reserve voorfinanciering Johannapolder II voor de actuele stand van de reserve per 31-12-2017.

Marktacquisitie Johannapolder

Vorig jaar heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het verhogen van dit krediet tot 102.500 euro voor een aangescherpt plan van aanpak bestaande uit:

- de gefaseerde uitgifte van 2 nieuwe bouwkavels en het buitenzwembad (fase 1);
- uitgifte van het binnenzwembad (fase 2);
- verkennen toekomst van het jongerencentrum na afloop van de huurperiode medio 2017 (mogelijke uitgifte fase 2);
- de publiekrechtelijke kaders voor de mogelijke uitgifte van de voormalige bedrijfswoning en beheerdersloods naast de jachthaven (fase 3).

Het gefaseerd vermarkten van diverse schapopstallen in de Johannapolder vordert gestaag. In 2017 is overeenstemming bereikt over onderstaande uitgaven. Deze worden in 2018 geformaliseerd en notarieel afgewikkeld:

- Jongerencentrum: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard;
- Binnenzwembad: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Gemeente Albrandswaard;
- 1e beheerderswoning: verkoop opstallen en kavel in erfpacht aan Jachthaven Rhoon.

In 2018 worden de verkennende gesprekken vervolgd met gemeente Albrandswaard over verkoop opstallen en kavel in erfpacht voor buitenbad, duikput, toiletgebouw en pompgebouw.

Parallel wordt het overleg met de gemeente Albrandswaard voortgezet over duidelijkheid omtrent de planologische kaders voor verkoop opstallen en uitgifte in erfpacht van de 2e beheerderswoning, de beheerloods en 2 kavels voor nieuwe exploitanten.

Kwaliteitsimpuls Hooge Nesse e.o.

De Stichting Hooge Nesse-Veerplaat heeft bij het Recreatieschap een subsidieaanvraag ingediend voor de ontwikkeling van het multifunctioneel gebouw op de Hooge Nesse. De subsidiebeschikking is door het Recreatieschap afgegeven. De bouw bleek niet vóór 31 december 2017 (einddatum projectsubsidie) gereed te kunnen zijn. Dit heeft te maken met het feit dat de bouw door de Stichting niet op tijd kan worden afgerond. Dit betekent, dat er aan de provincie Zuid-Holland wederom uitstel van de subsidietermijn wordt gevraagd en dat het project niet in 2017 financieel kan worden afgewikkeld. In de tabel is apart zichtbaar gemaakt de overschrijding op de proceskosten die conform het AB besluit van 9 december 2016 worden gedekt vanuit de investeringsreserve.

Grondaankoop Donckse Velden 2a en 2b

Als uitvloeisel van het Landinrichtingsplan107 IJsselmonde (1997) is door BBL onder andere het recreatiegebied Donckse Velden ontwikkeld en aangelegd. Eén van de gemaakte afspraken is de verkrijging door het schap van een eeuwigdurend recht van erfpacht in het plangebied Donckse Velden 2A en 2B (gedeeltelijk), waartoe in 2004 is besloten en waarvoor dit krediet dient. Gelet op de keuze om de transacties in dit gebied gecombineerd af te wikkelen na definitieve inrichting, kon dit dossier pas recent ter hand genomen worden. BBL wordt in deze vertegenwoordigd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Door uitblijven van een reactie van de bloot eigenaar van een deel van de gronden wordt verwacht dat dit dossier na juridische stappen alsnog begin 2018 afgerond kan worden.

Ontwikkeling Polder Buitenland van Heerjansdam Zwijndrecht

Op 27 mei 2016 heeft het Dagelijks Bestuur ingestemd met de conceptovereenkomst van koop en verkoop en daarmee de verkrijging van eigendom in de Polder Buitenland en Lage Nesse. De gemeente Zwijndrecht start begin 2018 met de realisatie van de speelpolder, die voorjaar 2018 geopend zal worden. Het schap verzorgt in opdracht van de gemeente de directievoering. De personele kosten hiervan worden in rekening gebracht bij de gemeente. De schapsbijdrage van € 32.000 ten behoeve van de inrichting is in mei 2017 overgemaakt naar de gemeente. Nadat de gemeente het bestemmingsplan heeft gewijzigd en nadat de gronden overgedragen zijn naar het schap zal het schap naar verwachting eind 2018 (in opdracht van de gemeente) starten met de realisatie van de overige deelgebieden.

Herstructureringen en marktverkenningen

Onderdeel van het beeldkwaliteitsplan van Johannapolder is het minimaliseren van het aantal hekwerken. Hiermee wordt de kwaliteit van de openbare ruimte vergroot. Dit betekent dat er alleen hekwerken worden geplaatst als dit echt noodzakelijk is voor bijvoorbeeld de veiligheid of het voorkomen van criminaliteit.

In dit kader zijn opstellen en een hekwerk verwijderd en een nieuwe poort gerealiseerd bij het nieuwe onderhouds-/wandelpad over het voormalig buitenzwembadterrein en de pitch & puttbaan, zijn de oude hekken rondom het gehele voormalige buitenzwembadterrein verwijderd en afgevoerd en zijn hekwerken en oude terreininrichtingen langs het tracé van de nieuwe wandel- en fietspromenade verwijderd. Wel is wegens veiligheidsredenen een nieuw hekwerk geplaatst rondom het oude 50-meterzwembad en de duiktoren.

Investeren in omvormen

Dit betreft onder andere de overdracht van de aanlegsteiger veerdienst Oud-Beijerland naar de gemeente Oud-Beijerland. De gemeente Oud-Beijerland neemt de steiger alleen over als voor een langere periode geen hoge kosten te verwachten zijn. Gezamenlijk is besloten tot een inspectie van de steiger, welke in de zomer is uitgevoerd. Naar aanleiding van deze inspectie dient onderhoud te worden uitgevoerd om een goede overdracht mogelijk te maken. Zowel de inspectie als het uitvoeren van het onderhoud gebeuren in afstemming met de gemeente.

Kwaliteitsimpuls Fietsknooppuntensysteem (Bewegwijzering fietsroutes Deltapoort én IJsselmonde west)

De kwaliteitsimpulsen van de fietsknooppuntensystemen voor IJsselmonde west en Deltapoort zijn afgerond.

De projectsubsidie voor Bewegwijzering fietsroutes Deltapoort en het fietsknooppuntensysteem zijn door de provincie beschikt en binnen de afgesproken subsidiebedragen afgewikkeld.

Wandelroutenetwerk Rotterdam-Zuid

De realisatie van het wandelnetwerk is in 2017 aanbesteed. De voorbereidingen op de realisatie zijn afgerond. Na definitieve vergunningverlening kan het werk gerealiseerd worden. De bedoeling is voorjaar 2018 het netwerk te openen.

Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Reserve voorfinanciering Johannapolder II	23.500	31.500	23.500	23.500	0
Totaal	23.500	31.500	23.500	23.500	0

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Dekking uit Investeringsreserve					
- Krediet Marktacquisitie Johannapolder	17.465		40.660	29.638	11.022
- Inpassing Groene Loper/Johannapolder	20.021	300.000	279.979	206.589	73.390
- Krediet subsidie Hooge Nesse	300.243	10.000	128.581	125.718	2.863
- Krediet Bewegwijzering fietsroutes Deltapoort	36.877				0
- Krediet ontwikkeling Buitenland van Zwijndrecht	0		31.825	32.000	-175
- Krediet herstructurering en marktverkenning	0		30.000	49.147	-19.147
- Krediet sloot Donckse Velden 2b	15.000				0
- Krediet Struinnatuur Johannapolder	0		8.000	2.040	5.960
Reserve voorfinanciering Johannapolder I					0
- Krediet Johannapolder	12.919	101.004	182.524	166.363	16.161
Totaal	402.525	411.004	701.569	611.495	90.074

De onttrekking aan de reserves betreffen de uitgaven op kredieten conform de kredietentabel.

3.4 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele lasten	8.505	7.000	7.000	-	7.000 V
Totaal lasten	8.505	7.000	7.000	-	7.000 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	2.803.255	2.803.022	2.803.022	2.803.022	-
Overige structurele baten	3.209	-	-	-	-
Totaal baten	2.806.464	2.803.022	2.803.022	2.803.022	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	2.797.959	2.796.022	2.796.022	2.803.022	7.000 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	2.797.959	2.796.022	2.796.022	2.803.022	7.000 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	69.563	-	233.843	233.843	-
Onttrekking reserves	-	-	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	(69.563)	-	(233.843)	(233.843)	-
Gerealiseerd resultaat	2.728.396	2.796.022	2.562.179	2.569.179	7.000 V

Deelnemersbijdragen

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage	Inwoneraantallen per 1/1/2016
Provincie Zuid-Holland	560.604	20%	
Gemeente Rotterdam	1.261.360	45%	
Overige gemeenten	981.058	35%	
Gemeente Albrandswaard	128.850	13%	25.148
Gemeente Barendrecht	243.483	25%	47.521
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	149.386	15%	29.156
Gemeente Ridderkerk	231.329	24%	45.149
Gemeente Zwijndrecht	228.010	23%	44.501
	981.058	100%	191.475
TOTAAL	2.803.022		

Met ingang van 1 januari 2018 treden de Provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam uit de gemeenschappelijke regeling Natuur- en recreatieschap IJsselmonde. Tot deze datum zijn zij deelnemer in het schap.

Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Algemene reserve			233.843	233.843	0
Investeringsreserve, overboeking van Algemene	51.074				0
Investeringsreserve, ovb opbrengst grondverkoop	18.489				0
Totaal	69.563	0	233.843	233.843	0

4. Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd / ingekrompen moet worden.

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Voor de waardering van het toereikend zijn van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd.

Ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Risicoanalyse

Risico's	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden* H/M/L	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen	Structureel	PM	Laag	PM
2. Pendrechtse Molen	Structureel	135.000	Hoog	108.000

* De financiële impact wordt berekend door bij een hoog risico 80%, bij een gemiddeld risico 50% en bij een laag risico 20% van het bedrag van de financiële omvang te nemen.

Risico 1: Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Met ingang van 1 januari 2016 is de Vpb-plicht voor overheidslichamen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, ingevoerd. De vennootschapsbelastingrisico's zijn inmiddels in beeld gebracht. Daarbij is uitgegaan van de begroting 2015 en de realisatie 2016. Per activiteit of cluster van activiteiten is beoordeeld of met de uitvoering van de

betreffende activiteit een onderneming in fiscaalrechtelijke zin wordt gedreven. Er is sprake van een fiscale onderneming indien aan elk van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

1. Duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. Deelname aan het economisch verkeer;
3. Winstoogmerk en/of concurrentie.

Voor een aantal activiteiten, dat valt onder economisch beheer (huren en erfpacht) is waarschijnlijk geen sprake van een fiscale onderneming, omdat geen sprake is van deelname aan het economisch verkeer. Aan dit criterium is niet voldaan aangezien de activiteiten beperkt zijn tot 'normaal vermogensbeheer'. In dit geval kan worden gesteld dat sprake is van normaal vermogensbeheer, omdat er slechts beperkt arbeid wordt verricht en er geen causaal verband is tussen arbeid en rendement.

Voor de overige activiteiten is ook geen sprake is van een fiscale onderneming omdat geen sprake is van structurele vermogensoverschotten dan wel wordt het standpunt ingenomen dat een vrijstelling kan worden toegepast, zodat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Aangezien het ingenomen standpunt van de Recreatieschappen (nog) niet is afgestemd met de Belastingdienst, blijft de vennootschapsbelasting een beperkt risico. Dit is echter niet te kwantificeren en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

Risico 2: Pendrechtse Molen (onverwachte gebreken)

Het is denkbaar dat een gebrek aan het object wordt geconstateerd, dat meer kost dan het gereserveerde budget. Via actualisering van de notitie 'Risico's m.b.t. de Pendrechtse Molen' is bovenstaand risico onderbouwd. In lijn met de huidige nota Grondbeleid zou verkoop van de molen aan de orde zijn. In het recente verleden is geprobeert de molen te vermarkten, maar dat is geen haalbare zaak gebleken. Mocht zich een koper voor € 1,- melden, die de molen en grond openbaar toegankelijk wil houden dan wordt daar onmiddellijk op ingesprongen.

Ratio Weerstandsvermogen

Zoals hiervoor aangegeven wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen.

De stand van de Algemene Reserve is per eind 2017 € 616.500. Op de Algemene reserve ligt nog een claim van € 276.971, zodat het vrij besteedbare deel van de Algemene Reserve ca. € 339.000 bedraagt.

De gekwantificeerde risico's bedragen ca. € 108.000. De berekening van het weerstandsvermogen komt dan uit op een ratio van >2 met een bijbehorend waarderingscijfer A. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen uitstekend te noemen.

Kengetallen BBV

In het BBV (=financiële regelgeving voor gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen) staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Rekening 2017
netto schuldquote	-58%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-58%
solvabiliteitsratio	63%
structurele exploitatieruimte	9%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de “netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen” worden ook de verstrekte leningen meegenomen.

Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van het schap. Dit geeft inzicht in de mate waarin het schap in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het goed onderhouden van de gebieden is een belangrijke taak voor het schap om duurzaam gebruik mogelijk te maken. Als basis voor het plannen van regulier- en groot onderhoud en vervangingsinvesteringen wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypen (bijvoorbeeld speel- en ligweide, strand of bos) waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende onderhoudscycli en normkosten zijn bepaald. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt met de cycli en de normkosten de geplande uitgaven voor meerjarig duurzaam onderhoud.

De geplande uitgaven van groot onderhoud fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee op de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om een egalisatievoorziening groot onderhoud in te stellen. Jaarlijks wordt een vastgestelde dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudslasten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is. In 2015 heeft voor het laatst een herijking van TBM plaatsgevonden die tot een nieuwe dotatie heeft geleid. Zoals gerapporteerd in de najaarsrapportage zal de herijking in 2018/2019 plaatsvinden.

Programma groot onderhoud

De werkelijke lasten 2017 van Groot Onderhoud ad € 269.694 zijn verantwoord ten laste van de Voorziening Groot Onderhoud.

Onder andere zijn dit jaar uitgevoerd:

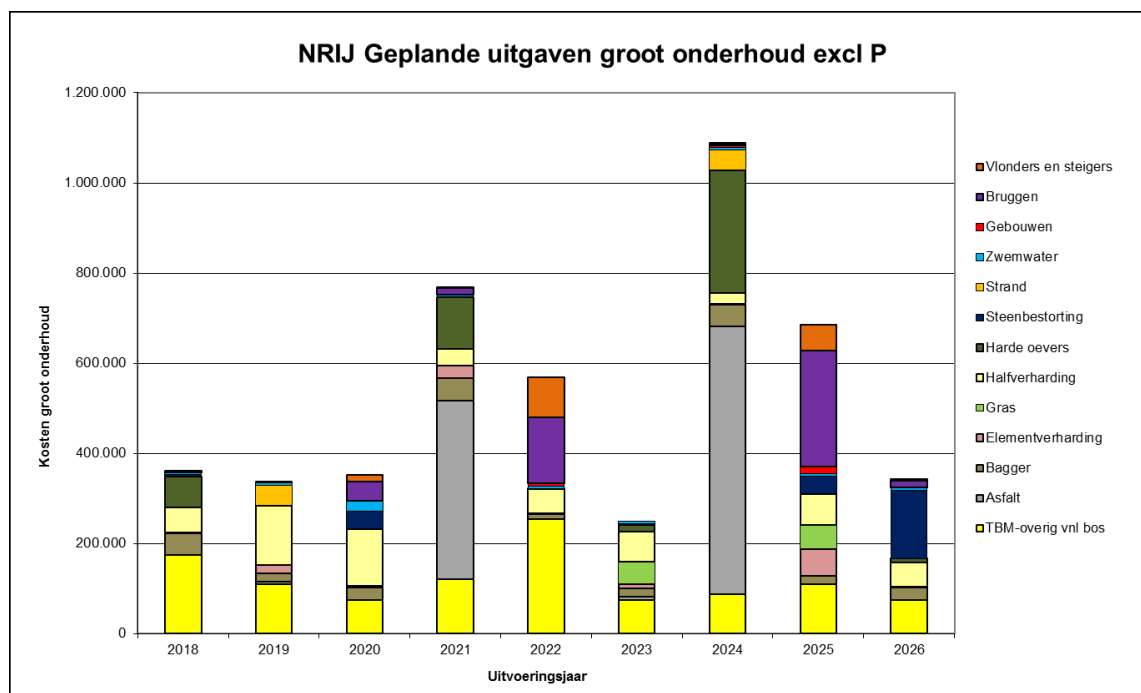
- baggerwerkzaamheden
- onderhoud aan harde oevers
- onderhoud aan hekwerken in Clarabos en Molenstee

Een aantal projecten uit de jaarschijf 2017 worden uitgevoerd in 2018, te weten bosonderhoud inclusief essentaksterfte, asfaltwerkzaamheden en halfverhardingswerkzaamheden.

Gepland onderhoud aan fiets- en wandelpaden in het Oosterpark en Wevershoek zijn uitgesteld. Dit i.v.m. de uitvoer van bosonderhoud ten gevolge van de essentaksterfte wat uitgevoerd wordt in 2018. Dit onderhoud zal letterlijk zijn sporen trekken in deze parken waardoor het onderhoud aan paden alleen zinvol is na de boskap. Het gepland onderhoud op halfverhardingswerkzaamheden zal daarom aansluitend op het bosonderhoud uitgevoerd worden.

Het meerjarenonderhoudsplan is gerelateerd aan het Terrein Beheer Model en de daarin opgenomen doeltypes. Sommige doeltypes kennen fluctuaties in de uitgaven en vragen

een planning met een meerjarenperspectief. Deze doeltypes zijn ondergebracht in specifieke categorieën, zoals baggeren of asfalt. In onderstaand staafdiagram zijn de geplande uitgaven (alleen de materiële lasten) op de verschillende categorieën weergegeven.

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud te zien voor de komende jaren. De geplande onttrekkingen betreffen zowel materiële als personele lasten.

STAND VOORZIENING	2017	2018	2019	2020	2021
Stand voorziening per 1/1	480.166	745.872	619.290	744.181	851.695
Dotatie	535.400	535.900	535.900	535.900	535.900
Onttrekking	269.694	662.482	411.009	428.386	938.023
Stand voorziening per 31/12	745.872	619.290	744.181	851.695	449.571

4.3 Financiering

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitgaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar.

Er is voldaan aan de kasgeldlimiet, aangezien er per saldo geen sprake is van een kortlopende schuld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende kalenderjaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's. In 2016 zijn geen vaste geldleningen aangegaan. Er zijn op balansdatum 2016 meerdere uitstaande geldleningen zonder renteherziening gedurende de looptijd. Er is geen sprake van herfinanciering. Derhalve is er geen renterisico.

Schatkistbankieren

Bij het schatkistbankieren wordt dagelijks het saldo bij een vastgesteld drempelbedrag overgeboekt op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Omgekeerd kan het saldo ook worden aangevuld ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Voor het schap zijn de benodigde overeenkomsten met het Rijk afgesloten. De drempel van € 250.000 is in 2017 niet overschreden. Zie verder het overzicht in de toelichting op de balans, onderdeel Schatkistbankieren.

4.4 Grondbeleid

Algemeen

In 2016 is door het toenmalig schapsbestuur het grondbeleid vastgesteld, waarin de volgende uitgangspunten centraal staan:

- Grond is een middel en geen doel.
- Bij en met de inzet van grond en vastgoed wordt financiële optimalisatie nagestreefd.
- Met de inzet van grond en vastgoed wordt samenwerking met gebiedspartijen gezocht.
- Hoewel het schap zelf geen grond- of opstalexploitaties voert, heeft zij in haar aanpak een actieve houding. Hierbij stuurt zij – in samenwerking met de andere gebiedspartijen - actief op programmering, kostenbeheersing en opbrengstoptimalisatie.
- Het schap werkt innovatief en extern gericht, zoekt naar nieuwe verbanden tussen enerzijds grond en vastgoed en anderzijds maatschappelijke of commerciële (verdien)modellen van derden en geeft waar mogelijk ruimte aan nieuwe technologieën en duurzame toepassingen.
- Het schap neemt in beginsel niet risicodragend deel in gebieds- en vastgoedontwikkelingen.
- Bij de inzet van grond en vastgoed werkt het schap transparant en marktconform.

Financieel

Naast het algemene uitgangspunt van financiële optimalisatie is de inzet vooral gericht op het behoud van het huidige niveau van inkomsten in de schapsbegroting, zulks in relatie tot de met eigendom/erfpacht samenhangende kosten. Door het aanhoudende herstel van de economie zal de investeringsbereidheid bij ontwikkelende partijen toenemen, maar concrete investeringsvoorbeelden zijn nog niet voor handen.

Schapsspecifiek

In programma 2 en 3 van de begroting wordt ingegaan op de specifieke grond- en vastgoedontwikkelingen en de daarbij geldende financiële prognoses, kansen en risico's.

Grondpositie per 31 december 2017:

Deze tabel betreft de grondpositie. Hierin zijn niet meegenomen de gronden die het schap op basis van persoonlijke overeenkomsten (o.a. huur) in gebruik en onderhoud heeft.

Peildatum voor deze tabel is de kadastrale registratie per 31 december 2017.

Oppervlakte:	31-12-2016	31-12-2017*	Toelichting mutatie:
Eigendom	427 ha	484 ha	Toename 57 ha i.v.m. grondverkrijging Provincie Zuid-Holland - Afname 0,1 ha i.v.m. verkoop smalle grondpercelen aan gemeente Rotterdam
Erfpacht	43 ha	43 ha	- Afname 0,0052 ha i.v.m. doorhalen erfpacht van Provincie Zuid-Holland
Totaal	470 ha	527 ha	

* Oppervlakte in hectares, afgerond op halve hectares

4.5 Bedrijfsvoering

De afspraken over de dienstverlening door Staatsbosbeheer aan het natuur- en recreatieschap zijn vastgelegd in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO).

De personele component van de dienstverlening door SBB blijkt uit de volgende tabel.

Productomschrijving	1. Bestuur	2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	3. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Totaal
Bestuursproducten	100.300				100.300
Juridische ondersteuning & advisering	59.900				59.900
Financiën	61.900				61.900
Gebiedsbeheer		675.000			675.000
Economisch beheer		49.600			49.600
Regelgeving & handhaving		161.000			161.000
Communicatie		11.300			11.300
Planvorming & gebiedsontwikkeling			113.600		113.600
Subtotaal	222.100	896.900	113.600	0	1.232.600
Dienstverlening in uitgaven voorziening					
Groot Onderhoud		110.408			110.408
Dienstverlening inzake kredieten	38.973		92.635		131.608
Totaal	261.073	1.007.308	206.235	0	1.474.616

JAARREKENING 2017

5.1 Balans per 31 december 2017

ACTIVA	31 december 2017	31 december 2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa	2.162.639	2.215.967
Investerings met een economisch nut	189.833	198.766
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.972.806	2.017.201
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.937.901	3.849.955
Vorderingen op openbare lichamen	213.824	105.287
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < dan 1 jaar	2.660.115	3.649.009
Overige vorderingen	63.962	95.659
Liquide middelen	59.715	70.441
Banksaldi	59.715	70.441
Overlopende activa	697.552	147.447
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	338.840	125.177
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	358.712	22.270
Totaal	5.857.807	6.283.810

PASSIVA	31 december 2017	31 december 2016
Vaste passiva		
Eigen vermogen	3.881.149	3.970.307
Algemene reserve	616.597	458.007
Bestemmingsreserves	3.049.854	3.182.350
Gerealiseerde resultaat	214.698	329.950
Voorzieningen	745.872	480.166
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	745.872	480.166
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	628.948	794.115
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	623.948	794.115
Waarborgsommen	5.000	-
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	468.122	164.257
Overige schulden	468.122	164.257
Overlopende passiva	133.716	874.965
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	10.783	180.529
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	122.701	694.155
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	232	281
Totaal	5.857.807	6.283.810

5.2 Overzicht van baten en lasten 2017

Programma	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	241.368	254.300	258.500	234.788	23.712 V
Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie	2.625.903	2.975.530	2.771.330	2.606.562	164.768 V
Programma 3. Ontwikkeling	112.900	117.600	117.600	113.600	4.000 V
Algemene dekkingsmiddelen	8.505	7.000	7.000	-	7.000 V
Totaal lasten	2.988.676	3.354.430	3.154.430	2.954.950	199.480 V
Baten					
Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	0	-	-	-	-
Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie	708.869	794.620	739.620	749.496	9.876 V
Programma 3. Ontwikkeling	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	2.806.464	2.803.022	2.803.022	2.803.022	-
Totaal baten	3.515.334	3.597.642	3.542.642	3.552.518	9.876 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	526.658	243.212	388.212	597.568	209.356 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	943	-	3.035	4.035	1.000 N
Diverse baten	129.134	-	2.300	8.642	6.342 V
Saldo diverse lasten en baten	128.191	-	(735)	4.607	5.342 V
Kredieten					
Lasten kredieten	1.290.339	1.027.318	2.151.659	1.625.064	526.595 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	414.019	616.314	1.377.565	933.731	443.834 N
Saldo kredieten	(876.321)	(411.004)	(774.094)	(691.333)	82.761 V
Totaal saldo van baten en lasten	(221.472)	(167.792)	(386.617)	(89.158)	297.459 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	330.715	258.212	387.477	387.477	-
Onttrekking reserves	882.137	426.004	774.094	691.333	82.761 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	551.422	167.792	386.617	303.856	82.761 N
Gerealiseerd resultaat	329.950	-	-	214.698	214.698 V

Het overzicht van lasten en baten is als volgt opgebouwd:

Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering

Dit onderdeel betreft de exploitatielasten en –baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

Diverse lasten en baten bedrijfsvoering

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en –baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Het gaat hierbij om o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien kunnen worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken, welke niet zijn begroot, worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Dit onderdeel omvat alle mutaties (stortingen en onttrekkingen) in de reserves.

5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften, die het Besluit begroting en verantwoording (BBV) daarvoor geeft. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gepresenteerd in afgeronde bedragen van € 1.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Het bestuur heeft een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijke toekomstscenario's voor het recreatieschap. Een nadere uitwerking van een voorkeursscenario('s) moet nog plaatsvinden en de uitkomst daarvan is mede bepalend voor de toekomst van het schap.

De huidige waarderingsgrondslagen zijn voor 2016 gehandhaafd.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en lasten worden verantwoord tot hun brutobedrag.

Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de daarop verrichte lineaire afschrijvingen. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. De afschrijvingen geschieden op basis van de verkrijgings- of aanschaffingsprijs en de geschatte economische levensduur.

De volgende richtlijnen zijn grotendeels gehanteerd voor de afschrijvingstermijnen:

- gronden en terreinen	geen afschrijving
- bedrijfsgebouwen	35 jaar
- grond- weg- en waterbouwkundige werken	35 jaar
- machines, apparaten en installaties	10 jaar
- overige materiële vaste activa	30 jaar

Het BBV onderscheidt de navolgende investeringen:

1. Investeringen met economisch nut
2. Investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Investeringen met economisch nut

Investeringen hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investeringen met economisch nut boven € 25.000 worden geactiveerd.

Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden niet geactiveerd tenzij het algemeen bestuur van het schap in een specifiek geval besluit dit wel te doen, bijvoorbeeld wanneer vanuit financieel oogpunt belangrijke investeringen in de openbare ruimte anders niet gedaan kunnen worden. Indien dergelijke investeringen wel geactiveerd worden, zal dit specifiek in het bestuursbesluit worden opgenomen conform het vastgestelde beleid.

Indien investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, vindt de afschrijving hiervan eveneens lineair plaats waarbij resultaatafhankelijke extra afschrijvingen zijn toegestaan mits de financiële positie dat toelaat. Eventuele extra afschrijvingen zullen in de begroting of via een separaat voorstel aan het bestuur ter goedkeuring worden voorgelegd.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen

De banksaldi worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa (nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen) worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Dit betreft de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat.

Voorzieningen

De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren grootonderhoud aan de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva

Deze posten worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

5.4 Toelichting op de balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

☒ Investerings in de openbare ruimte met een economisch nut

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een economisch nut had het volgende verloop:

Investerings met een economisch nut	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Bedrijfsgebouwen	198.766	0	0	8.933	0	0	189.833
	198.766	0	0	8.933	0	0	189.833

De bedrijfsgebouwen worden lineair afgeschreven in 35 jaar, dat is € 8.933 per jaar.

☒ Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en Terreinen	1.638.547	0	0	0	0	0	1.638.547
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	377.532	0	0	44.257	0	0	333.275
Overige terreinen en gebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Overige materiële activa	1.121	0	0	138	0	0	984
	2.017.201	0	0	44.395	0	0	1.972.806

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

☒ Vorderingen op openbare lichamen

	2017	2016
Debiteuren	213.824	105.287
Totaal	213.824	105.287

De vordering betreft met name te verrekenen btw.

☒ Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

	2017	2016
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar	2.660.115	3.649.009
	2.660.115	3.649.009

Sinds 2014 is het schatkistbankieren van toepassing. Hieronder zijn de bedragen weergegeven die op kwartaalbasis in de schatkist zijn aangehouden en de drempel die van toepassing was. De drempel is in 2017 niet overschreden.

Benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Verslagjaar			
Drempelbedrag	250			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	56	71	68	66
Ruimte onder het drempelbedrag	-194	-179	-182	-184
Overschrijding van het drempelbedrag				

☒ Overige vorderingen

	2017	2016
Debiteuren	160.350	186.904
Vooziening dubieuze debiteuren	96.388	91.245
Per saldo	63.962	95.659

In 2015 zijn onderhandelingen gestart met een exploitant met achterstanden, de afwikkeling hiervan heeft in 2016 als resultaat opgeleverd dat er een canonverlaging is doorgevoerd en een betalingsregeling is afgesproken.

Liquide middelen

☒ Banksaldi

	2017	2016
Rekening-courant bank	59.715	70.441
	59.715	70.441

Bij de BNG aangehouden bankrekening is een extra liquiditeit in totaal beschikbaar van € 226.890

Overlopende activa

- ☒ Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel

Project	Saldo 1-1-2017	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2017
Bewegwijzering fietsroutes Deltapoort	36.877		36.877	0
Kwaliteitsimpuls Fietsknooppunten	6.000		6.000	0
Draaipremie Pendrechtse Molen	2.830		2.830	0
SNL Natuurbeheer subsidie	79.470			79.470
Kwaliteitsimpuls Johannapolder		234.482		234.482
Wandelroutenetwerk Rotterdam Zuid		24.888		24.888
Totaal	125.177	259.370	45.707	338.840

- ☒ Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

	2017	2016
Nog te ontvangen bedragen	280.196	1.687
Door te berekenen kosten	1.945	1.656
Compensabele BTW	66.947	18.660
Vooruitontvangen facturen	9.624	267
	358.712	22.270

Onder de nog te ontvangen bedragen is als vordering opgenomen de reeds betaalde factuur i.v.m. de grondaankoop Donckse Velden waarvan de levering op het laatste moment niet heeft plaatsgevonden. De compensabele BTW zal in 2018 in rekening worden gebracht bij de deelnemers in het schap.

De vooruitontvangen facturen betreffen facturen waarvan de kosten ten laste van het volgende jaar komen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves in 2017 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2017	Bestemming Resultaat 2016	Toevoegingen in 2017	Onttrekkingen in 2017	Stand per 31-12-2017	Claims na 2017
Algemene Reserve	458.007	0	233.843	75.253	616.597	197.145
Bestemmingsreserves						
Investeringsreserve	1.605.896	329.950	102.434	445.132	1.593.148	744.172
Reserve herinrichting Zuidelijk Randpark	460.306		0	0	460.306	0
Reserve voorfinanciering Johannapolder I	908.344		0	166.363	741.981	0
Reserve voorfinanciering Johannapolder II	57.305		23.500	0	80.805	0
Reserve vervangingsinvesteringen	50.020		0	0	50.020	0
Reserve Pendrechtse Molen	100.479	0	27.700	4.585	123.594	15.000
Totaal	3.640.357	329.950	387.477	691.333	3.666.451	956.317

☒ ALGEMENE RESERVE

De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

	2017	2016
Saldo 1 januari	458.007	592.557
Bij: resultaatbestemming najaarsrapportage 2017	0	0
Bij: toevoegingen	233.843	0
Af: Onttrekkingen	75.253	134.550
Saldo 31 december	616.597	458.007

Specificatie toevoegingen:

- toevoeging conform 3ste begrotingswijziging 2017

233.843
233.843

Specificatie onttrekkingen:

Kredieten:

- vervolg onderzoek toekomstscenario's

53.529

- procesbegeleiding toekomst schap

20.174

- Pendrechtse Molen metselwerk

1.550

Totaal onttrekkingen

75.253

☒ BESTEMMINGSRESERVES

a) Investeringsreserve

Het doel van de investeringsreserve is het dekken van de kosten van nieuwe investeringen.

	2017	2016
Saldo 1 januari	1.605.896	1.876.348
Bij: bestemming resultaat 2016	329.950	178.439
Bij: toevoegingen	102.434	279.715
Af: Onttrekkingen	445.132	728.606
Saldo 31 december	<u>1.593.148</u>	<u>1.605.896</u>

Specificatie toevoegingen:

- toevoeging conform begroting 2017 en 1ste begrotingswijziging	94.434
- overboeking van reserve Kwaliteitsimpuls Joh.Polder 3e wijziging	<u>8.000</u>
Totaal toevoegingen	<u>102.434</u>

Specificatie onttrekkingen:

Kredieten:	
- marktacquisitie Johannapolder	29.638
- inpassing Groene Loper	206.589
- Hooge Nesse	125.718
- polder Buiten van Zwijndrecht	32.000
- herstructureringen en marktverkenningen	49.147
- struinnatuur Johannapolder	<u>2.040</u>
Totaal onttrekkingen	<u>445.132</u>

b) Reserve Bestemmingsreserve herinrichting Zuidelijk Randpark

De Reserve Herinrichting Zuidelijk Randpark is bestemd voor het gelijknamige recreatiegebied op de grens van de gemeenten Barendrecht en Rotterdam. Het park ligt pal ten noorden van de A15/Betuwespoorlijn en bestaat uit verschillende deelgebieden. Met deze reserve worden de kosten gedekt die nodig zijn om het Zuidelijk Randpark opnieuw in te richten als recreatiegebied. Deze herinrichting is het gevolg van de aanleg van de Betuwelijn en Tramplus. Het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde heeft geld ontvangen voor de verkoop van gronden aan de Nederlandse Spoorwegen voor de aanleg van de Betuweroute. Met deze middelen is geherinvesteerd in het park om de gevolgen van de aanleg van de Betuweroute te compenseren (kwaliteitsimpuls). Met het overgebleven geld is deze reserve gevormd. De kosten voor de aanleg van de Blauwe Verbinding deeltracé Zuidelijk Randpark worden deels ten laste van deze reserve gebracht.

	2017	2016
Saldo 1 januari	460.306	460.306
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	<u>460.306</u>	<u>460.306</u>

c) Reserve voorfinanciering Johannapolder

Het doel van de Reserve voorfinanciering Johannapolder is het dekken van investeringen in de openbare ruimte voor het project ontwikkeling Johannapolder.

	2017	2016
Saldo 1 januari	908.344	921.262
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	166.363	12.918
Saldo 31 december	741.981	908.344
Kredieten:		
- voorfinanciering Johannapolder	166.363	
Totaal onttrekkingen	166.363	

d) Reserve voorfinanciering Johannapolder II

Aan de reserve voorfinanciering Johannapolder II worden de gerealiseerde grondopbrengsten in de Johannapolder toegevoegd teneinde deze te gebruiken voor de ontwikkeling (kwaliteitsimpuls) van de Johannapolder.

	2017	2016
Saldo 1 januari	57.305	33.805
Bij: toevoegingen	23.500	23.500
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	80.805	57.305
<i>Specificatie toevoeging</i>		
- toevoeging conform begroting en 3e wijziging	23.500	
Totaal onttrekkingen	23.500	

e) Reserve vervangingsinvesteringen

Het doel van deze reserve is het dekken van de kosten van vervangingsinvesteringen.

	2017	2016
Saldo 1 januari	50.020	50.020
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	50.020	50.020

f) Reserve Pendrechtse Molen

Het doel van deze reserve is het dekken van de onderhoudskosten van de Pendrechtse Molen.

	2017	2016
Saldo 1 januari	100.479	0
Bij: bestemming resultaat 2016		79.042
Bij: toevoegingen	27.700	27.500
Af: Onttrekkingen	4.585	6.063
Saldo 31 december	123.594	100.479

Specificatie toevoegingen:

- toevoeging conform begroting
Totaal onttrekkingen

27.700
27.700

Specificatie onttrekkingen:

- dekking niet subsidiabele kosten
Totaal onttrekkingen

4.585
4.585

☒ GEREALISEERD RESULTAAT

	2017	2016
Gerealiseerd resultaat	214.698	329.950
	214.698	329.950

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2017 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2017	Toevoegingen in 2017	Onttrekkingen in 2017	Stand per 31-12-2017
Voorziening Groot Onderhoud	480.166	535.400	269.694	745.872
Totaal	480.166	535.400	269.694	745.872

☒ ONDERHOUDSEGALISATIEVOORZIENINGEN

a) Voorziening groot onderhoud

Het doel van deze voorziening is het gelijkmatig verdelen van de lasten van groot onderhoud over de jaren. Hiertoe wordt jaarlijks een gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie gebracht. De werkelijke grootonderhoudskosten worden direct ten laste van de voorziening verantwoord.

	2017	2016
Saldo 1 januari	480.166	5.785
Bij: toevoegingen	535.400	532.209
Af: Aanwendungen	269.694	57.828
Saldo 31 december	745.872	480.166

Specificatie toevoegingen:

- conform begroting	535.400
Totaal toevoegingen	535.400

Specificatie aanwendungen:

- uitgevoerde werkzaamheden groot onderhoud	269.694
Totaal aanwendungen	269.694

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

☒ Onderhandse leningen van binnenlandse banken
en overige financiële instellingen

	2017	2016
Saldo 1 januari	794.115	1.059.640
Af: aflossing	170.167	265.525
Saldo per 31 december	623.948	794.115

De rentelasten voor het boekjaar bedragen € 33.925

☒ Waarborgsommen

	2017	2016
Boekwaarde 1 januari	0	0
Vermeerderingen	5.000	
Saldo per 31 december	5.000	0

*Vlottende passiva**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar*

☒ Overige schulden

	2017	2016
Crediteuren	468.122	164.257
Totaal	468.122	164.257

Overlopende passiva

☒ Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

	2017	2016
Nog te ontvangen facturen		147.883
Nog te betalen rente	3.395	5.015
Dienstverlening G.Z-H		13.243
Co-financiering Hooge Nesse		7.000
Accountantskosten	7.388	7.388
Totaal	10.783	180.529

De nog te betalen lasten betreffen lasten die in 2017 zijn geboekt maar waarvan nog geen facturen zijn ontvangen.

- ☒ De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

De specificatie van deze balanspost is als volgt:

Project	Saldo 1-1-2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevalen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2017
Kwaliteitsimpuls Johannapolder	532.088	66.240	598.328	0
Kwaliteitsimpuls Hooge Nesse	135.382	7.000	27.805	114.577
Pendrechtse molen	9.175	3.668	4.719	8.124
Wandelroutenetwerk Rotterdam Zuid	17.510		17.510	0
Totaal	694.155	76.908	648.362	122.701

- ☒ Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen

	2017	2016
Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen	232	281
Totaal	232	281

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende verplichtingen

De meerjarige contracten zijn geïnventariseerd. Het betreft met name contracten voor groot onderhoud en meerjarige bestekken voor regulier onderhoud (voor bijvoorbeeld grienden, hygiëne, gras en water).

De belangrijkste resterende verplichting (> € 100.000) per eind 2017 voor dit schap is:

- Bestek regulier onderhoud grienden € 132.000

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2017

Programma 1 – Bestuurlijke aangelegenheden

Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Bestuurlijke aangelegenheden	241.368	254.300	258.500	234.788	23.712 V
Totaal lasten	241.368	254.300	258.500	234.788	23.712 V
Baten					
Bestuurlijke aangelegenheden	0	-	-	-	-
Totaal baten	0	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(241.367)	(254.300)	(258.500)	(234.788)	23.712 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	112.775	-	62.225	73.703	11.478 N
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	(112.775)	-	(62.225)	(73.703)	11.478 N
Totaal saldo van baten en lasten	(354.143)	(254.300)	(320.725)	(308.491)	12.234 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	115.775	-	62.225	73.703	11.478 V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	115.775	-	62.225	73.703	11.478 V
Gerealiseerd resultaat	(238.367)	(254.300)	(258.500)	(234.788)	23.712 V

Ten opzichte van de gewijzigde begroting vertoont programma 1 een voordelig verschil van € 23.700. Dit voordelig verschil betreft voornamelijk het onderdeel bestuursproducten. In 2017 is evenals in 2016 terughoudend gebruik gemaakt van de post representatiekosten, drukwerk, abonnementen en bestuurskosten algemeen, wat een voordelig verschil van bijna € 14.000 oplevert.

De juridische lasten zijn € 4.000 lager dan begroot, omdat in 2017 slechts beperkt externe kosten voor juridisch advies zijn gemaakt. De accountantskosten zijn lager dan de opgenomen raming in de begroting en daardoor niet geheel besteed, bijna € 6.000 voordelig.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
Kredieten			Kredieten		
-			- Vervolg scenario-onderzoek	53.529	62.225
			- Procesbegeleiding Toekomst schap en transitie	20.174	
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
- Algemene reserve, dekking kredieten	73.703	62.225	-		
Totaal	73.703	62.225	Totaal	73.703	62.225
Saldo					

Programma 2 – Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Inrichting, beheer en exploitatie	2.444.087	2.791.930	2.587.730	2.423.314	164.416 V
Regelgeving en Handhaving	160.000	161.000	161.000	161.000	-
Communicatie	15.753	22.600	22.600	22.248	352 V
Totaal lasten	2.619.840	2.975.530	2.771.330	2.606.562	164.768 V
Baten					
Inrichting, beheer en exploitatie	708.869	794.620	739.620	749.496	9.876 V
Regelgeving en Handhaving	-	-	-	-	-
Communicatie	-	-	-	-	-
Totaal baten	708.869	794.620	739.620	749.496	9.876 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(1.910.971)	(2.180.910)	(2.031.710)	(1.857.066)	174.644 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	583	-	3.035	4.035	1.000 N
Diverse baten	128.134	-	2.300	7.877	5.577 V
Saldo diverse lasten en baten	127.551	-	(735)	3.842	4.577 V
Kredieten					
Lasten kredieten	346.740	-	10.300	10.854	554 N
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	4.719	4.719 V
Saldo kredieten	(346.740)	-	(10.300)	(6.135)	4.165 V
Totaal saldo van baten en lasten	(2.130.160)	(2.180.910)	(2.042.745)	(1.859.358)	183.387 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	237.652	226.712	130.134	130.134	-
Onttrekking reserves	363.837	15.000	10.300	6.135	4.165 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	126.185	(211.712)	(119.834)	(123.999)	4.165 N
Gerealiseerd resultaat	(2.003.975)	(2.392.622)	(2.162.579)	(1.983.358)	179.221 V

Ten opzichte van de gewijzigde begroting vertoont programma 2 een voordelig verschil van ruim € 179.000

Dit voordelige verschil betreft voornamelijk de kosten van regulier onderhoud, die €128.000 lager waren dan geraamd. De geplande werkzaamheden voor regulier onderhoud zijn ten opzichte van bij de najaarsnota bijgestelde begroting gerealiseerd binnen het beschikbare budget. Het resultaat op regulier onderhoud wordt grotendeels verklaard door het gereserveerde budget ten behoeve van bosonderhoud inclusief Essentaksterfte waarvan de uitvoering doorschuift naar 2018.

Energie

Er is € 10.500 minder uitgegeven dan begroot.

Economisch beheer

Minder belastingen dan begroot € 22.400 voordelig, budget extern onderzoek en advisering is niet benut € 10.000 voordelig, en diverse overige posten € 8.000.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
<i>Diverse baten</i>			<i>Diverse lasten</i>		
- Afronding renovatie spartelbadje	5.151		- Afronding renovatie spartelbadje	3.035	3.035
- Verkoop grond Charloisse Lagedijk	1.821	1.821	- Overige lasten	1.000	
- Overige baten	905	479			
<i>Kredieten</i>			<i>Kredieten</i>		
- Bijdragen derden Onderhoud	4.719		- Renovatie metselwerk	1.550	2.800
- Pendrechtste molen			- Onderhoud Pendrechtste molen	9.304	7.500
<i>Onttrekkingen aan reserves</i>			<i>Toevoegingen aan reserves</i>		
- Algemene reserve, renovatie metselwerk	1.550	2.800	- Investeringsreserve	102.434	102.434
- Reserve Pendrechtse Molen	4.585	7.500	- Reserve Pendrechtse Molen	27.700	27.700
Totaal	18.731	12.600	Totaal	145.023	143.469
Saldo				126.292	130.869

Programma 3 – Ontwikkeling

Programma 3. Ontwikkelingen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	112.900	117.600	117.600	113.600	4.000 V
Totaal lasten	112.900	117.600	117.600	113.600	4.000 V
Baten					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(112.900)	(117.600)	(117.600)	(113.600)	4.000 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	1.000	-	-	765	765 V
Saldo diverse lasten en baten	1.000	-	-	765	765 V
Kredieten					
Lasten kredieten	830.824	1.027.318	2.079.134	1.540.507	538.627 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	414.019	616.314	1.377.565	929.012	448.553 N
Saldo kredieten	(416.805)	(411.004)	(701.569)	(611.495)	90.074 V
Totaal saldo van baten en lasten	(528.705)	(528.604)	(819.169)	(724.330)	94.839 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	23.500	31.500	23.500	23.500	-
Onttrekking reserves	402.525	411.004	701.569	611.495	90.074 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	379.025	379.504	678.069	587.995	90.074 N
Gerealiseerd resultaat	(149.681)	(149.100)	(141.100)	(136.335)	4.765 V

Het budget advertentie- en publicatiekosten inzake planvorming ad € 4.000 is in 2017 niet besteed.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
Diverse baten			Diverse lasten		
- Afrekening bewegwijzering Deltapoort	765		-		
Kredieten			Kredieten		
- Bijdragen derden in kredieten (zie tabel programma 3 in programmaverantwoording)	929.012	1.377.565	- Diverse kredieten, zie tabel programma 3 in programmaverantwoording	1.540.507	2.079.134
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
- Investeringsreserve inzake kredieten	445.133	519.045	- Reserve voorfinanciering Johannapolder II	23.500	23.500
- Reserve voorfinanciering Johannapolder	166.362	182.524			
Totaal	1.541.272	2.079.134	Totaal	1.564.007	2.102.634
Saldo			Saldo	22.735	23.500

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele lasten	8.505	7.000	7.000	-	7.000 V
Totaal lasten	8.505	7.000	7.000	-	7.000 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	2.803.255	2.803.022	2.803.022	2.803.022	-
Overige structurele baten	3.209	-	-	-	-
Totaal baten	2.806.464	2.803.022	2.803.022	2.803.022	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	2.797.959	2.796.022	2.796.022	2.803.022	7.000 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	2.797.959	2.796.022	2.796.022	2.803.022	7.000 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	69.563	-	233.843	233.843	-
Onttrekking reserves	-	-	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	(69.563)	-	(233.843)	(233.843)	-
Gerealiseerd resultaat	2.728.396	2.796.022	2.562.179	2.569.179	7.000 V

Het voordelig resultaat betreft de post onvoorzien die in 2017 niet is benut. Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
<i>Onttrekkingen aan reserves</i>			<i>Toevoegingen aan reserves</i>		
-			- Algemene reserve, 3e begrotingswijziging	233.843	233.843
Totaal	0	0	Totaal	233.843	233.843
Saldo			Saldo	233.843	233.843

Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma 1	0		0	
Programma 2	130.134	27.700	130.134	27.700
Programma 3	23.500	23.500	23.500	23.500
Algemene dekkingsmiddelen	233.843		233.843	
Totaal	387.477	51.200	387.477	51.200

Onttrekkingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma 1	62.225		73.703	
Programma 2	10.300		6.135	
Programma 3	701.569		611.495	
Algemene dekkingsmiddelen	0		0	
Totaal	774.094	0	691.333	0

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op het Natuur- en Recreatieschap van toepassing zijnde regelgeving.

In 2017 is op basis van de afgesloten dienstverleningsovereenkomsten en mandaatregeling, dhr. Thijsen, directeur Staatsbosbeheer, topfunctionaris volgens de WNT. Hij is in loondienst bij Staatsbosbeheer.

De in onderstaande tabellen opgenomen bezoldigingen (kosten) zijn niet als zodanig in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap. De inzet (dienstverlening) valt namelijk onder de dienstverleningsovereenkomst met het Natuur- en Recreatieschap en de hiermee samenhangende kosten zijn conform de begroting 2017 in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap (fixed-price).

Het bezoldigingsmaximum in 2017 is € 181.000,- Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1a. Leidinggevende topfunctionaris met dienstbetrekking:

bedragen x € 1	Dhr. S. Thijsen
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01-2017 31-12-2017
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	194.503
Beloningen betaalbaar op termijn	19.261
<i>Subtotaal</i>	213.764
Individueel toepaselijk bezoldigingsmaximum	181.000
Af: Onverschuldigd betaald bedrag	0
Totale bezoldiging	213.764
Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan	Overgangsregeling
Gegevens 2016	
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01-2016 31-12-2016
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	193.002
Beloningen betaalbaar op termijn	17.114
Totale bezoldiging 2016	210.116

Op de bezoldiging van de heer S. Thijsen is het overgangsrecht op basis van artikel 7.3 WNT van toepassing. Daarin is opgenomen dat tot en met 31 december 2018 de bezoldiging op het huidige

niveau blijft. Daarna volgt een stapsgewijze afbouw tot maximaal 100 % van het bezoldigingsmaximum op 1 januari 2022.

Behalve de heer S. Thijsen zijn er geen topfunctionarissen conform de WNT met dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

Bestuurslid	functie(s)	beloning	sociale verzekeringspremies	belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	duur van het dienstverband in het boekjaar (hele jaar = 1)	uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband met specificaties dienstverband
mw. A.W. Bom-Lemstra	voorzitter	0	0	0	0	1	0
dhr. B.J. Eerdmans		0	0	0	0	1	0
mw. J.E. de Leeuwe		0	0	0	0	1	0
dhr. P.J.W. Luijendijk		0	0	0	0	0,1	0
mw. J.E.T.M. van Dongen		0	0	0	0	0,1	0
dhr. F.J. van de Velde		0	0	0	0	1	0
dhr. M. Japenga		0	0	0	0	1	0
dhr. R.A.M. van der Sande		0	0	0	0	1	0
dhr. A.L.H. Visser		0	0	0	0	1	0
dhr. G. Schuitemaker		0	0	0	0	1	0
dhr. A. Kooijman		0	0	0	0	1	0
dhr. V.A. Smit		0	0	0	0	1	0
mw. J. Oelfke- ten Seldam		0	0	0	0	1	0
mw. L. Kroes		0	0	0	0	1	0

In de kolom “duur van het dienstverband” is de duur van het bestuurslidmaatschap vermeld.

De genoemde vergoedingen zijn over 2017 nihil en liggen dus onder de daarvoor gestelde wettelijke grens van € 181.000.

5.6 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die de jaarcijfers beïnvloeden.

Samenstelling van het bestuur in het verslagjaar

Onderstaande tabellen geven inzicht in de leden van het Dagelijks Bestuur en de leden van het Algemeen bestuur van het natuur- en recreatieschap IJsselmonde op 31 december 2017.

Leden Dagelijks Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Functie
mw. A.W. Bom-Lemstra	Provincie Zuid-Holland	Voorzitter
dhr. B.J. Eerdmans	Gemeente Rotterdam	
mw. J.E. de Leeuwe	Gemeente Albrandswaard	Secretaris
dhr. P.J.W. Luijendijk	Gemeente Barendrecht	
mw. J.E.T.M. van Dongen	Gemeente Zwijndrecht	
dhr. F.J. van de Velde	Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	Plaatsvervangend voorzitter
dhr. M. Japenga	Gemeente Ridderkerk	

Leden Algemeen Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Plaatsvervanger
mw. A.W. Bom-Lemstra	Provincie Zuid-Holland	dhr. F. Vermeulen
dhr. R.A.M. van der Sande	Provincie Zuid-Holland	dhr. J.F. Weber
dhr. B.J. Eerdmans	Gemeente Rotterdam	dhr. P.J. Langenberg
dhr. A.L.H. Visser	Gemeente Rotterdam	dhr. P.J. Langenberg
mw. J.E. de Leeuwe	Gemeente Albrandswaard	dhr. M.C. Goedknegt
dhr. G. Schuitemaker	Gemeente Albrandswaard	dhr. L.H. Goudriaan
dhr. P.J.W. Luijendijk	Gemeente Barendrecht	dhr. J. van Wolfswinkel
dhr. A. Kooijman	Gemeente Barendrecht	dhr. K.J. Orsel
dhr. M. Japenga	Gemeente Ridderkerk	dhr. V.A. Smit
dhr. V.A. Smit	Gemeente Ridderkerk	dhr. M. Japenga
dhr. F.J. van de Velde	Gemeente H-I Ambacht	-
mw. J. Oelfke-ten Seldam	Gemeente H-I Ambacht	dhr. J. Struik
mw. J.E.T.M. van Dongen	Gemeente Zwijndrecht	dhr. A.T. Kamsteeg
mw. L. Kroes	Gemeente Zwijndrecht	dhr. M. Schenkel